

Co-funded by the Rights, Equality and
Citizenship (REC) Programme of the
European Union

“From policy to reality – shifting attitudes and practices from corporal punishment to safeguarding children”/ “No teorijas uz realitāti – attieksmes un prakses maiņa no fiziskas sodīšanas uz bērnu aizsardzību”

JUST/2015/RDAP/AG/CORP/9175

VIII ikgadējā starptautiskā konference vardarbības pret bērnu novēršanai
"Kāds dārzs ir bērnudārzs?" 10.10.2017
Atskaite par konferenci

Konferences mērķi:

1. stiprināt pirmsskolas izglītības iestāžu lomu bērnu drošības veicināšanā
2. informēt par jaunāko pētījumu par bērnu disciplinēšanas praksēm sniegt praktiskus ieteikumus darbam ar bērniem un sadarbībai ar vecākiem
3. Pasākuma mērķauditorija ir pirmsskolas izglītības iestāžu darbinieki un vadītāji, kā arī pirmsskolas vecuma bērnu vecāki.

Konferences mērķauditorija: pirmsskolas izglītības iestāžu darbinieki un vadītāji, pirmsskolas vecuma bērnu vecāki un citi bērnu tiesību aizsardzības jomā strādājošie.

Konferences atklāšana. Agnese Sladzevska (Centrs Dardedze)

Konferences atklāšanā Rīgas Jaunā teātra aktrise lasīja stāstu no Andrusa Kiverehka grāmatas “Kaka un pavasaris” un Agnese Sladzevska, Centrs Dardedze Prevences daļas vadītāja aktualizēja konferences mērķus saistībā ar miesas sodu izskaušanu un ceļu uz pozitīvu disciplinēšanu. Tika sniegta informācija par līdzšinējiem Centrs Dardedze sasniegumiem šajā jomā.

Prezentāciju saturs un prezentācijas.

1. DAĻA - MAINIES

Konferences 1. daļa veltīta apskatam par realitāti un teoriju – par to, kāds ir šodienas bērns, vecāks, kāda ir mūsdienīga pirmsskolas izglītības iestāde un kādu atbalstu iespējams saņemt pirmsskolas izglītības iestādes pedagogam. Tika aktualizēts jautājums par pedagoga kompetencēm un to nozīmi, attīstot jauno kompetenču izglītības programmu valsts līmenī. Mūsdienīgs bērns prasa mūsdienīgu pedagogu, kurš prot pielietot mūsdienīgas metodes.

Vai viegli būt bērnam? Aktualitātes mūsdienu bērnības pētījumos. Zanda Rubene (Latvijas Universitāte)

Prezentācija: Bērnības pētījumi ir starpdisciplināra izpētes joma mūsdienu sociālajās zinātnēs. Postmodernajā sabiedrībā iezīmējas jauna bērnības teorētiskā izpratne, kas liek pētniekiem pārskatīt «bērna» fenomena uztveri, audzināšanas mērķus un uzdevumus, mainot izpētes fokusu no pedagoģiskās jābūtības uz bērna vajadzību analīzi ikdienas pieredzes konstruēšanai.
Bērnības pētījumu kontekstā tiek izvirzīti jautājumi: Kādēļ mazinās pieaugušo autoritāte

Co-funded by the Rights, Equality and
Citizenship (REC) Programme of the
European Union

“From policy to reality – shifting attitudes and practices from corporal punishment to safeguarding children”/ “No teorijas uz realitāti – attieksmes un prakses maiņa no fiziskas sodīšanas uz bērnu aizsardzību”

JUST/2015/RDAP/AG/CORP/9175

audzināšanā? Kādēļ pieaugušajiem šķiet, ka mūsdienās bērniem ir pārāk daudz tiesību? Kā audzināt bērnu, kura rotaļas, sarunas (t.i., kultūra) pieaugušajiem bieži nav saprotama?
Zanda Rubene: LU profesore vispārīgajā pedagoģijā kopš 2010. gada. Kopš 2016. gada LU PPMF Pedagoģijas nodaļas vadītāja. Pētnieciskās intereses: bērniības pētījumi, digitālā bērniība, kritiskā domāšana kā pedagoģisks fenomens.

Pedagoga loma maza bērna dzīvē un drošas vides veidošanā pirmsskolas izglītības iestādē. Iveta Nagla (Rīgas Domes Izglītības, kultūras un sporta departaments)

Prezentācija: Pirmsskolas izglītības pedagogs laikā, kamēr bērna vecāki strādā, aizvieto māti un tēvu. Svarīgi ir veidot un stiprināt sadarbību starp pedagogu un bērna ģimeni, bet, ko darīt un kā rīkoties situācijās, kad skolotājs pamana bērna uzvedībā izmaiņas? Kā par to runāt ar vecākiem, lai kopīgi problēmas risinātu? Kā veidot savstarpējo uzticēšanos? Šādi jautājumi pēdējā laikā kļūst aizvien aktuālāki, tādēļ ir vērts un nepieciešams stiprināt pedagogu sadarbību.

Iveta Nagla: Vairāk kā 20 gadu pieredze Rīgas pilsētas pašvaldības Pirmsskolas izglītības nodaļas vadītājas amatā. Karjeru iesāka pirmsskolas izglītības iestādē.

Skolotāju kompetence bērnu labklājības veicināšanā. Kristīne Jozauska (Izglītības kvalitātes dienests)

Prezentācija: Ikvienam bērnam ir tiesības uz pilnvērtīgu un veselīgu dzīvi. Un tā ir mūsu - pieaugušo atbildība nodrošināt vidi, kas veicina uzticēšanos, draudzību, drošību un laimi. Mūsdienu neierobežoto iespēju un risku sabiedrībā bērnu tiesību aizsardzība sastopas ar jauniem izaicinājumiem un garantiju trūkumu. Efektīvai tiesību aizsardzības mehānismu izmantošanai, ir nepieciešama vienota izpratne par problēmām. Izglītības iestādes kļūst par aizvien nozīmīgākām bērnu identitātes, labklājības un garīgās veselības veicinātājām. Pētījumi apliecina, ka skolotāju kompetence vistiešākajā veidā vai nu pozitīvi, vai negatīvi ietekmē problēmu risināšanu.

Kristīne Jozauska: Izglītības kvalitātes valsts dienesta darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" projekta "Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai" nacionālā koordinatore. Psihologijas un izglītības zinātņu maģistre, šobrīd studē pedagoģijas doktorantūrā. Līdzšinējā darba pieredze galvenokārt saistīta ar bērnu tiesību aizsardzības jomu, konsultēšanu, psihosociālās palīdzības sniegšanu gan bērniem, gan viņu vecākiem. Pēdējos gados darbojas izglītības jomā, pētot skolotāju kompetenci izglītības sistēmas dinamiskajā mainībā.

Vecāki bērnudārzā - vēlmes un realitāte. Ko mēs varam darīt, lai šī pieredze būtu pozitīva? Zane Johansone (Latvijas vecāku kustība)

Prezentācija: Kādas ir vecāku gaidas un vēlmes, raizes un pat bailes, gatavojot un palaižot bērnu pirmsskolas izglītības iestādē? Veiksmīga sadarbība – ko tas nozīmē, kādas ir iespējamās sadarbības formas un kādi no tām ieguvumi visām iesaistītajām pusēm.

Zane Johansone: 2 dēlu mamma. Viena no biedrības "Latvijas Vecāku kustība" dibinātājām un tās valdes locekle, projekta "Pozitīvs skolas sākums" (2013-2016) idejas autore un koordinatore, līdzautore pētījumam "Skolu un pirmsskolu pašpārvalžu izvērtējums un ieteikumi efektivitātes uzlabošanai" (2012). Kamēr bērni apmeklēja pirmsskolu, aktīvi iesaistījās

Co-funded by the Rights, Equality and
Citizenship (REC) Programme of the
European Union

“From policy to reality – shifting attitudes and practices from corporal punishment to safeguarding children”/ “No teorijas uz realitāti – attieksmes un prakses maiņa no fiziskas sodīšanas uz bērnu aizsardzību”

JUST/2015/RDAP/AG/CORP/9175

iestādes padomē, vairākus gadus bija arī tās vadītāja. Savukārt šobrīd darbojas skolas vecāku padomē.

2. DAĻA – SADARBOJIES

Konferences otrā daļa veltīta labo piemēru, pieredžu iegūšanai. Pieredzē dalījās gan sadarbības partneri no Polijas, Horvātijas un Zviedrijas, gan nacionāla mēroga lepnums – Dana Narvaiša, no Cēsu jaunās skolas. Prezentāciju mērķis ir iedvesmot sadarboties, pamanīt vardarbību un neatbilstošas metodes, to novērst un pasargāt bērnu. Nepieciešams ne tikai zinošs pedagogs, bet arī uz sadarbību vērsts pedagogs.

Atbalsts vecākiem audzināšanā bez vardarbības – Polijas pieredze. Renate Szredzinska (Fundacija Dajemy Dzieciom Się – Dosim bērniem spēku)

Prezentācija: Par labās prakses pieredze fondā “Dosim bērniem spēku”, atbalstot mazu bērnu vecākus. Tiks apskatīta, gan sistemātiska, gan praktiska pieeja vecāku atbalstam.

Renata Szredzinska: Maģistra grādu ieguvusi mūsdienu valodās un socioloģijā, kā arī sabiedriskajās attiecībās un mediju zinātnē. Fondā “Dosim bērniem spēku” strādā kopš 2008.gada, koordinējot programmu “Labs vecāks – labs sākums”, kuras mērķis ir pasargāt mazus bērnus no vardarbības. Pieredze darba grupās ģimenes atbalstam gan lokālā, gan starptautiskā līmenī. Autore zinātniskiem rakstiem saistītiem ar bērnu tiesībām un mazu bērnu vardarbības prevencijas jautājumiem.

Drošāka bērnība Baltijas jūras reģionā. Turida Heiberga (Turid Heiberg) un Daja Venke (Daja Wenke)

Prezentācija: Turida un Daja sadarbojas ar vairākām Baltijas jūras reģiona valstīm, lai ieviestu projektu “Bērnība bez vardarbības” un pasargātu bērnus no fiziskas sodīšanas. Baltijas jūras reģiona valstis gandrīz visas ir noteikušas fiziska soda aizliegumu (10 no 11 reģiona valstīm). Sadarbības rezultātā top starptautiskas vadlīnijas.

Turida Heiberga un Daja Venke: Turida ir Baltijas jūras reģiona Riska bērnu nodaļas vadītāja. Cilvēktiesības un bērnu tiesību jautājumi Baltijas jūras reģiona valstīs ir viņas darba sastāvdaļa jau vairāk kā 30 gadus. Daja ir pētījumu koordinatore “Bērnība bez vardarbības” projektos. Viņai ir daudzu gadu pieredze kā pētniecei un konsultantei ANO konvencijas par bērna tiesībām ieviešanā.

Darbs ar vecākiem un bērniem – Hrabri Telefon Horvātijā pieredze. Sāra Milaveca (Sara Milavec) un Anamarija Vuiča (Anamarija Vuić).

Prezentācija: “Hrabri Telefon” Horvātijā dibināts 1997.gadā kā uzticības tālrunis bērniem, kas cieš no vardarbības. 20 gadu pastāvēšanas laikā tas ir kļuvis par resursu bērniem, vecākiem un profesionāļiem visplašākajā nozīmē, caur dažādām kopienas programmām. Šajā prezentācijā par dažiem no labās prakses piemēriem no prevencijas un intervences programmām, kurās iesaistīti pirmsskolas vecuma bērni un viņu vecāki.

Sāra Milaveca un Anamarija Vuiča: Sāra ir psiholoģe, programmas un projektu koordinatore. Viņai ir pieredze prevencijas grupu vadīšanā un konsultāciju darbā. Organizācijā Sāra ir daļa no komandas, kas strādā ar bērniem, profesionāļiem un brīvprātīgajiem, lai mazinātu vardarbību pret bērniem un bērnu starpā, - gan izmantojot

Co-funded by the Rights, Equality and
Citizenship (REC) Programme of the
European Union

“From policy to reality – shifting attitudes and practices from corporal punishment to safeguarding children”/ “No teorijas uz realitāti – attieksmes un prakses maiņa no fiziskas sodīšanas uz bērnu aizsardzību”

JUST/2015/RDAP/AG/CORP/9175

radošu pieeju, gan strādājot grupās. Anamarija ir psiholoģe, psihoterapeite. Strādā kā bērnu uzticības tālruņa koordinatore. Viņai ir liela pieredze bērnu tiesību aizsardzībā un interešu pārstāvēniecībā, kā arī brīvprātīgo darba koordinēšanā. Pašreiz darbojas arī Starptautiskajā bērnu uzticības tālrunī kā reģiona pārstāve.

Bērns centrā?! Dana Narvaiša (Cēsu Jaunā sākumskola)

Prezentācija: Pirmais un patiesībā vieglākais solis ir gribēt, lai bērns ir centrā. Otrais solis ir saprast un kopā vienoties, ko nozīmē "bērns centrā". Taču visgrūtākais ir trešais solis - lai īstenotu "bērncentrētu pieeju" tieši mums, pedagogiem un vecākiem, ir jāmainās. Padalīšos Cēsu Jaunās sākumskolas četrus gadus pieredzē un ceļā uz pieeju "bērns centrā".

Dana Narvaiša: Divus gadus pedagogijas pieredze vidusskolas klasēs, piecus gadus pieredze kopā ar vecākiem veidojot skolu - tas nozīmē darbu gan ar vecākiem, gan pedagogiem, gan bērniem.

3. DAĻA – PASARGĀ

Konferences trešā daļa veltīta izpratnei par disciplinēšanu un disciplinēšanas metožu pielietojumu. Konferencē, Polijas sadarbības partneris prezentēja pētījuma datus par disciplinēšanas metožu pielietojumu un izpratni sabiedrībā. Tālāk praktizējoši eksperti dalījās ar praktiskiem un ieteikumiem un vadlīnijām.

Vai bērni ir pasargāti no fiziska soda? Starptautiska pētījuma prezentācija. Renata Szredzinska (Fundācija Dajemy Dzieciom Siłę – Dosim bērniem spēku)

Cik izplatīts ir fizisks sods mūsu valstīs? Ko sabiedrība redz kā pieņemamu metodi bērnu disciplinēšanai ģimenē un bērnudārzā? Kur vecāki rod atbalstu, kad piedzīvo izaicinājumus bērna audzināšanā? Šos un citus jautājumus apskatīsim balstoties uz pētījuma datiem. Pētījums veikts Latvijā, Horvātijā un Polijā 2017.gadā ES atbalstītā projekta “No teorijas uz realitāti – attieksmes un prakses maiņa no miesas sodiem uz bērnu aizsardzību” ietvaros.

Renata Szredzinska: Maģistra grādu ieguvusi mūsdienu valodās un socioloģijā, kā arī sabiedriskajās attiecībās un mediju zinātnē. Fondā “Dosim bērniem spēku” strādā kopš 2008.gada, koordinējot programmu “Labs vecāks – labs sākums”, kuras mērķis ir pasargāt mazus bērnus no vardarbības. Pieredze darba grupās ģimenes atbalstam gan lokālā, gan starptautiskā līmenī. Autore zinātniskiem rakstiem saistītiem ar bērnu tiesībām un mazu bērnu vardarbības prevencijas jautājumiem.

Kas ir disciplinēšana un vai tā var kļūt bīstama? Laila Balode (Centrs Dardedze)

Prezentācija: Ko mēs katrs saprotam ar jēdzienu disciplinēšana? Vai 21. gadsimta Latvijā visi varam runāt par šo tēmu "vienā valodā"? Kāpēc dažreiz pedagogi izjūt nepamatotu pietāti pret šo jēdzienu? Vai mūsu rīcībā ir pietiekams disciplinēšanas metožu arsenāls, un vai vienmēr esam droši tās lietojot? Savā uzrunā meklēšu atbildes uz šiem jautājumiem. Lai mums izdodas!

Laila Balode: Nodibinājuma "Centrs Dardedze" valdes locekle, konsultāciju daļas vadītāja. Sociālā darba maģistre, lektore, vecmāmiņa.

Co-funded by the Rights, Equality and
Citizenship (REC) Programme of the
European Union

“From policy to reality – shifting attitudes and practices from corporal punishment to safeguarding children”/ “No teorijas uz realitāti – attieksmes un prakses maiņa no fiziskas sodīšanas uz bērnu aizsardzību”

JUST/2015/RDAP/AG/CORP/9175

Pirmsskolas vecuma bērni un disciplinēšana. Līga Redliha (Centrs Dardedze)

Prezentācija: Prezentācijā tiks pārrunāti bērna un pieaugušā ieguvumi, ja bērnam tiek nodrošināta vecumam piemērota, pozitīva disciplinēšana. Tiks pārrunāti disciplinēšanas pamatprincipi un konkrētas disciplinēšanas metodes.

Līga Redliha: Ikdienas darbs saistīts ar bērnu un pieaugušo konsultēšanu, psiholoģisko izvērtēšanu, atzinumu par izpētes rezultātiem sastādīšanu. Vairāku gadu pieredze, vadot apmācību grupas speciālistiem, atbalsta un izglītojošas grupas vecākiem par bērnu audzināšanas, disciplinēšanas un citām tēmām.

Programma "Bērnām drošs un draudzīgs bērnudārzs". Ilze Žagare (Latvijas SOS bērnu ciematu asociācija)

Prezentācija: Kas ir “programma BDDB”, un kāda ir mūsu iecere sadarbībai ar pašvaldībām šīs programmas tālākai ieviešanai Rīgā un Latvijā.

Ilze Žagare: Programmas “Bērnām drošs un draudzīgs bērnudārzs” veidotāju komandas pārstāve, Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācijas Resursu un kompetences centra vadītāja.

VAI VIEGLI BŪT BĒRNAM?

**AKTUALITĀTES MŪSDIENU BĒRNĪBAS
PĒTĪJUMOS**

**ZANDA RUBENE
LU PROFESORE**

IZPĒTES PROBLĒMA

- Sabiedrības priekšstati par audzināšanu ir saistīti ar to, kā saprotam jēdzienus «**bērns**» un «**bērnība**».
- Audzināšanas process tradicionāli ietver sevī attieksmju un vērtību izpratnes veidošanos. Šī procesa efektīvu īstenošanu raksturo – **pieaugušo prasību atbilstība viņu atsaucībai bērnu vajadzībām.**
- Mūsdienām raksturīgais domāšanas un **dzīves veidu plurālisms veicina audzināšanas liberalizācijas tendences un bērncentrētas sabiedrības veidošanos**, kā arī izraisa diskusiju par bērnības kā sociālās parādībās transformācijām.

BĒRNĪBAS PĒTĪJUMU RAKSTUROJUMS

- Mūsdienās iezīmējas jauna bērnības teorētiskās izpratne, kas liek pētniekiem pārskatīt «bērna» fenomena uztveri, audzināšanas mērķus un uzdevumus, mainot izpētes fokusu no pedagoģiskās jābūtības uz bērna vajadzību analīzi ikdienas pieredzes konstruēšanai.
- Bērnības pētījumu mērķis ir sekmēt «bērnības idejas, tās jēgas, nozīmju un izpausmju» izpēti dažādu zinātņu ietvaros.
- Bērnības pētījumu joma aizsākas 20. gs. otrajā pusē, akcentējot to sociālo, nevis attīstības perspektīvu.

BĒRNĪBAS IZPĒTES PERSPEKTĪVAS

- **Bērnība** pedagogijas zinātnē tiek skaidrota kā **sociāli noteikts cilvēka dzīves periods, kas paredz pedagogiskus nosacījumus brieduma (jeb pieaugušā sociālā statusa) sasniegšanai.**
- Bērnības kā sociālās struktūras komponentes:
  - 1) **vecuma hierarhijas noteikšana**, lai nošķirtu jēdzienus bērns un pieaugušais;
  - 2) **darbības formu segregācija**: bērnam – skola, pieaugušajam - darbs;
  - 3) **pedagoģizācija**: īpaši bērnam domātu aprūpes/kontroles sociālo institūciju sistēmas radīšana;
  - 4) **familizācija**: romantizēta rūpju tīkla izveide bērna audzināšanai, vecāku lomas pastiprināšana.

TRADICIONĀLIE PRIEKŠSTATI PAR BĒRNĪBU

- Kopš 15.gs. rietumu kultūrā sāk veidoties izpratne par īpašu posmu cilvēka dzīvē, kas pamatojas «nevainīguma» un «rūpju» konceptos.
- To raksturo tādas pazīmes kā naivums, ievainojamība un iracionalitāte. Šī bērnības koncepta ietvaros **bērns tiek uztverts kā neaizsargāta, aprūpējama, bet nesaprātīga būtne, tādejādi nosakot principiālas atšķirības starp bērnu un pieaugušo.**
- Minētā bērnības izpratne slēpj sevī leģitīmu pamatojumu tam, ka bērnam nepieciešama stingra disciplīna un kontrole, likumsakarīgi arī sodi, jo bērns ir nekompetents un nesaprot, ko dara un **var izjaukt pieaugušo izveidoto sociālo kārtību.**

PROBLĒMA..

- Kādēļ mūsdienās šo «bērnības» modeli īstenot kļūst arvien grūtāk?
- Kādēļ mazinās pieaugušo autoritāte audzināšanā?
- Kādēļ pieaugušie mēdz sūdzēties, ka mūsdienās bērniem ir pārāk daudz tiesību?
- Kā audzināt bērnu, kura rotaļas, sarunas (t.i., kultūra) pieaugušajiem bieži nav saprotama?

Z PAAUDZE (2001- 2013) UN TĀS RAKSTUROJUMS

- Z paaudzes pārstāvji tiek raksturoti kā **konkurētspējīgi, spontāni, piedzīvojumiem atvērti un ziņkārīgi;**
- **Spējīgi straujāk mainīties** un ātrāk apstrādāt informāciju, taču viņu spēja koncentrēties un fokusēt uzmanību ir mazāka; izteiktāka spēja darboties multimodāli;
- **Neatkarīgāki, uzņēmīgāki un vēl prasīgāki** par Y paaudzi (1980-2000).
- **Izvirza augstus mērķus** un ir no vienas puses izteikti **individuālisti**, no otras **globālisti**.

21. GS. BĒRNĪBAS IZAICINĀJUMI AUDZINĀŠANAI

- Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju ienākšana bērnu un jauniešu ikdienā, rada situāciju, ko pētnieki uzskata par unikālu – **bērnu pieredze pieaugušajiem bieži ir nesaprotama.**
- Ņemot vērā to, ka gadsimtiem ilgi pieaugušie ir bijuši bērnu kultūras veidotāji, sociālās realitātes radītie izaicinājumi **pieaugušajiem bieži liek izjust bezspēcību un savas autoritātes mazināšanos.**
- Runa ir par **jaunas mācīšanās kultūras veidošanos**, kas mazinātu plaisu gan starp aktuālajām sabiedrības vajadzībām, gan starp paaudzēm.
- Akcents ir nevis uz «paklausīgo» bērnu, bet gan uz «**rīcībspējīgo**» bērnu kā **aktīvu subjektu/aģentu realitātes konstruēšanā komunikācijā ar sociālo un materiālo vidi.**

21. GS. BĒRNĪBAS IZAICINĀJUMI AUDZINĀŠANAI

Konstruktīvai sadarbībai ar mūsdienu bērnu nepieciešama audzināšanas fokusa maiņa:

- **rīcībspējīgo bērnu uztvert nevis kā nevarīgu un nesaprātīgu, bet gan kā būtni, kam ir viedoklis, kas apzinās savas vajadzības un tiesības, ir kompetents un patstāvīgs savas identitātes konstruētājs;**
- **pieaugušajam spēt akceptēt, ka rūpes par rīcībspējīgo bērnu izpaužas kā atteikšanās no savas dominējošās lomas audzināšanā un jaunas uz sadarbību vērstas identitātes pieņemšana.**

PALDIES PAR UZMANĪBU!

Prezentācija tapusi konferencei «Kāds dārzs ir bērnudārzs?», ko līdzfinansē Eiropas Savienības Tiesību, vienlīdzības un pilsonības programma (REC) projekta nr. JUST/2015/RDAP/AG/CORP/9175 ietvaros.

Supported by the Rights, Equality
and Citizenship (REC) Programme
of the European Union

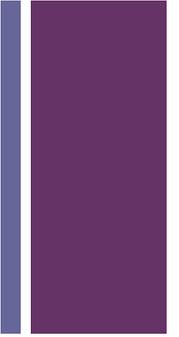

SKOLOTĀJU KOMPETENCE BĒRNU LABKLĀJĪBAS VEICINĀŠANĀ

Kristīne Jozauska

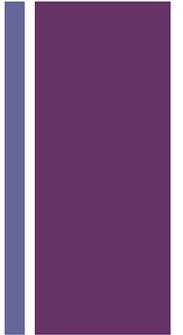
Mag. Psych, Mg. Izgl.

Ikvienam bērnam ir tiesības uz pilnvērtīgu un veselīgu dzīvi. Un tā ir mūsu- pieaugušo atbildība nodrošināt vidi, kas veicina uzticēšanos, draudzību, drošību un laimi.

(Medne, Ratinika-Jansone, Dinka, 2017)

IZGLĪTĪBAS IESTĀDE

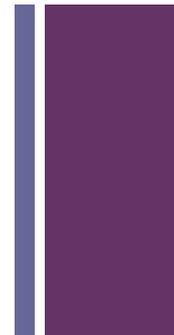
PAŠVALDĪBA

VECĀKI

Nedroša pasaule bērniem

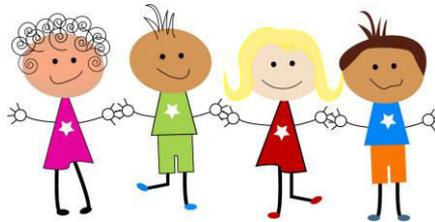
Mūsdienu globalizācijas un modernizācijas nozīmīgākās sekas bērnu tiesību aizsardzības jomā ir **būtiskas izmaiņas** riskos, kuriem tiek pakļauti bērni . Profesionāļu izaicinājums ir būt kompetentiem un pamanīt riskus, ko pati sabiedrība rada un mācīt bērnus sevi pasargāt

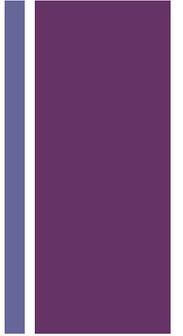
(Ferguson)

Pasaule, kurā piedzimst bērns

- ✓ Mainās sabiedrības vajadzības, attieksmes, vērtības, lomas
- ✓ Šķēršļi bērnu veselīgā attīstībā un iespēju izmantošanā
- ✓ Bērns piedzimst citā iespēju pasaulē
- ✓ Rīcībspējīgs bērns

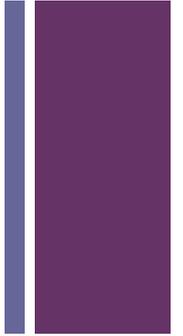

■ Bērnu tiesību aizsardzības jomas speciālisti ir nonākuši pie atziņas, ka šodien saskaramies ar ļoti nekomfortablu realitāti un faktu, ka ļoti daudzās situācijās risinājuma nav, jo bērnu aizsardzība prasa neiespējamo

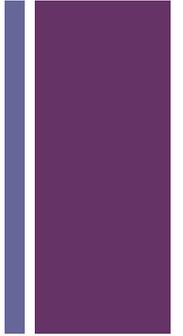
(Ferguson, 2004)

Pētījuma jautājumi

- Kā ikviens ar bērnu saskarsmē esošais pieaugušais var veicināt un nodrošināt bērna veselīgu attīstību?
- Kādām prasmēm, zināšanām un attieksmēm jāpieemīt pieaugušajiem, lai ikviens bērns augtu drošībā?

- Bērnu tiesību aizsardzība vienmēr ir sadarbība un dalīta atbildība
- Efektīvai tiesību aizsardzības mehānismu izmantošanai pirmām kārtām ir nepieciešama vienota izpratne par problēmām

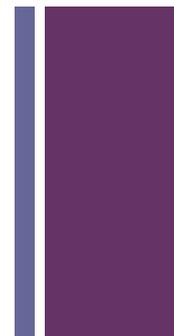
Izglītības iestādes iespējas

- Bērnība ir agrīnais dzīves posms, kas atspoguļo ikviena bērna dzīves aspektus un pieredzi, kas raksturo gan viņa ievainojamību (riskus), gan viņa pozitīvos resursus (iespējas).

Tādēļ jo īpaši nozīmīgs kļūst pirmsskolas/ skolas un ikviena pedagoga ieguldījums un kompetence bērna dzīvi un pieredzi veidot.

Izglītības iestādes iespējas

- Izglītība vienmēr ir bijusi ļoti nozīmīgs aspekts ikvienā sabiedrībā, kas pamatā veido sociālās un starppersonu attiecības.
- Starptautiski pētījumi apstiprina (Elliott, 2014) saistību starp mācību sasniegumiem un skolas-ģimenes attiecībām. Skolas, kam nozīmīga šķiet sadarbība ar ģimenēm, veido harmoniskāku skolas klimatu, uzrāda labākus mācību sasniegumus un pozitīvi ietekmē bērna veselīgu attīstību.

+ Pozitīvas un atbalstošas attiecības ar skolu, bērniem palīdz gudru lēmumu pieņemšanā!

Varas attiecības izglītības iestādēs

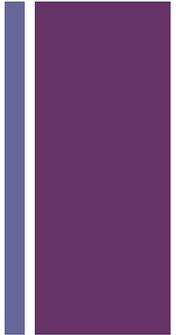
Fuko un Dewey

■ Izglītība disciplinē un kontrolē. Normas ieviešana izglītībā ir kontroles mehānisms un audzināšanas standarts.

■ Izglītošanās galamērķis ir brīvība. Nedz izglītības process, nedz zināšanas nav jākonstruē kā pabeigtas un pilnīgas.

Varas attiecības izglītības iestādēs

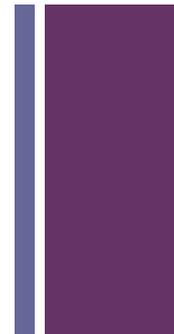
Jautājumi par varas attiecībām mūsdienu skolā ir aktuāli, jo jārod risinājums daudziem ar izglītību un skolu kā sociālu sistēmu saistītiem problēmjautājumiem.

Vara- nozīmīgākais līdzeklis personības attīstībā, pilnveidē un virzībā (Saldana, 2013).

- ✓ Kādi sociālās kontroles mehānismi tiek īstenoti izglītības iestādēs?
- ✓ Kā skolotāji kā mācīšanās transformatīvā procesa vadītāji, apzinās savu sociālo lomu personību veidošanā un kā izmanto sev deleģēto varu?

Skolotāji

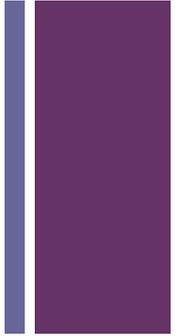

- Skolotāji ir nozīmīgas personas ne tikai bērna izglītošanās pieredzē, bet visā dzīvē kopumā. Skolotāji ir tie pieaugušie, kuriem ir iespēja iepazīt un pamanīt visus bērna dzīves aspektus un vistiešākajā veidā ietekmēt un virzīt bērna dzīves kvalitāti un attīstību.

(Sims, 2014).

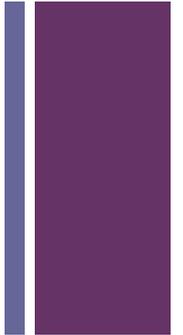
Skolotāju kompetence

- Izglītības vidē aizvien aktuālāki kļūst skolotāju sociāli emocionālās kompetences pētījumi (Mattioni, 2013; Schwarz&Bohner, 2001; Yoon, 2008; Holt&Keyes, 2004; Craig, Henderson, Murphy, 2000; Redfering, 2014; Jennings&Greenberg, 2009 u.c.), kas atspoguļo ka skolotāju sociāli emocionālā kompetence vistiešākajā veidā vai nu pozitīvi, vai negatīvi ietekmē problēmu risināšanu.

Sociāli emocionālā kmpetence

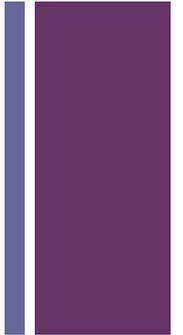

Svarīga sevis un citu izzināšanā un izpratnē, adaptācijas un problēmrisināšanas procesos. Tā ietver spēju atpazīt un kontrolēt savas emocijas un adekvāti reaģēt uz citu emocijām. Tas ir pamats, lai sadarbotos ar citiem, risinātu problēmas, cienītu un rūpētos par citiem, efektīvi mācītos un dotu ieguldījumu sabiedrības attīstībā kopumā.

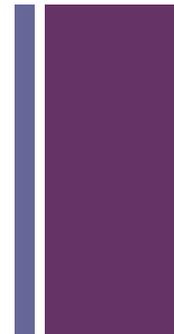
Kompetences pētījumi

- Sociāli emocionāli kompetenti skolotāji pieņem atbildīgākus un pārdomātākus lēmumus.
- Risinot situācijas, kas skar vardarbības problēmas, īpaši nozīmīga ir skolotāja empātija, emocionālais atbalsts, ko viņš spēj sniegt gan bērnam, gan viņa vecākiem.
- Pētījumos apstiprināta saistību starp skolotāju sniegto emocionālo atbalstu un bērnu laimes izjūtu (Suldo et al, 2009)
- Sociāli emocionāli kompetenti skolotāji daudz veiksmīgāk skolās ievieš sociāli emocionālās audzināšanas programmas un spēj iemācīt bērniem tik svarīgās sociāli emocionālās prasmes (*Jennings & Greenberg, 2009*)

Kompetences pētījumi

- Ir vairāki faktori, kas veido sakarības un prognozē skolotāju rīcību vardarbības pret bērnu situāciju kontekstā. Galvenie **prognozējošie faktori skolotāju rīcībai** ir sociāli emocionālā kompetence, stresa pārvarēšanas stratēģijas un pašefektivitāte (Jozauska, 2016)
- Skolotāji, kuri paši piekopj izvairīšanās stratēģiju, zināmā mērā pauž toleranci pret mobinga situācijām. (Yoon, 2008)
- Sociāli emocionālā kompetence ir cieši saistīts ar pašefektivitāti.

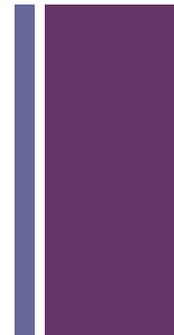
Skolotāju kompetence

- Lai skolotājs justos pārliecināts par savu ieguldījumu un iespējamo pozitīvo problēmas risinājumu, viņam ir jābūt zināšanām par problēmu un efektīviem tās risināšanas veidiem. Pētījumi pierāda, ka skolotāju izglītošana uzlabo skolotāju pašefektivitātes izjūtu un viņi daudz kompetentāk spēj risināt ar vardarbību saistītas problēmsituācijas un ir pārliecināti par savu līdztbildību.

(Sela-Shayovitz, 2009, Geissler, 2015).

Izglītības iestādes iespējas

- Nozīmīgs ir katras izglītības iestādes ieguldījums pozitīvas skolas vides veidošanā, veicinot veselīgas draudzības un savstarpējās attiecības.
- Skolotāju izpratne un attieksme vistiešākajā veidā vai nu pozitīvi, vai negatīvi ietekmē problēmu risināšanu (Mattioni, 2013).
- Skolotāji ar savu attieksmi organizējot skolas vidi, ļoti nozīmīgi ietekmē bērnu attieksmes veidošanos un tādējādi veido svarīgu pamatu preventīvajam darbam.

Skatīties uz otru cilvēku no augšas, tu
drīksti tikai tad, ja palīdzi viņam
piecerties!

+

Paldies par uzmanību!

Kristīne Jozauska

Vecāki bērnudārzā – vēlmes un realitāte.

Ko mēs varam darīt, lai šī pieredze būtu pozitīva?

Zane Johansone

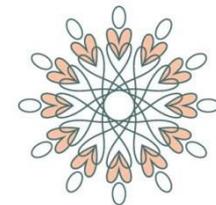
Rīga, 10.10.17.

LATVIJAS
VECĀKU
KUSTĪBA

Vecāku gaidas

- ✓ vai bērns būs **labi pieskatīts** un **aprūpēts** (ieinteresēts, atbildīgs personāls, cieņpilna attieksme...);
- ✓ vai tiks **apmierinātas bērna pamatvajadzības** (garšīgs un veselīgs uzturs, piemērota vide nodarbībām, atpūtai, sportam, pastaigām...);
- ✓ vai bērns apgūs **jaunas prasmes** un tiks pienācīgi **sagatavots skolai** (vecumposmam atbilstošs materiālais nodrošinājums, kompetents mācībspēks...);
- ✓ vai būs pieejamas **papildus aktivitātes/** nodarbības (pulciņi, logopēds, psihologs...);
- ✓ vai un kā mēs tiksim **informēti**, ja būs tāda nepieciešamība utt.

LATVIJAS
VECĀKU
KUSTĪBA

Informācijas aprite

leguvumi

- ✓ bērna attīstībai nepieciešama **trīspusēja sadarbība** – vecāks-pedagogs-bērns;
- ✓ neinformēti vecāki ir vairāk agresīvi;
- ✓ informācijas aprite **palīdz** izprast, izvērtēt, **veicina** savstarpējo sapratni un pozitīvu komunikāciju;
- ✓ informētiem vecākiem ir lielāka **motivācija palīdzēt** vides uzlabošanā u.c. gadījumos;
- vecāki un skolotāji **papildina** viens otru - kopīgiem spēkiem var paveikt vairāk;
- vecākiem un skolotājiem ir **idejas**, kuras var apvienot;
- dažādu jautājumu risināšanā vecāki **palīdz iesaistīt** arī citus vecākus;
- veidojas bērnu attīstībai labvēlīgāka vide...

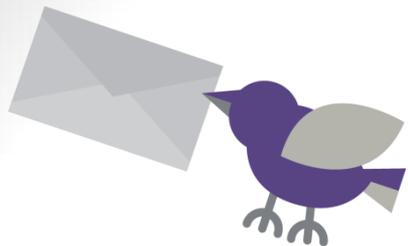
LATVIJAS
VECĀKU
KUSTĪBA

Instrumenti komunikācijas veicināšanai

- ✓ individuālas pārrunas ar pedagogu vismaz 1x gadā;
- ✓ trīspusējas tikšanās - bērns-vecāks-pedagogs;
- ✓ vecāku sapulces;
- ✓ atklātās nodarbības;
- ✓ iestādes vecāku padome;
- ✓ pārrunas ar iestādes vadību;
- ✓ kopīga svētku svinēšana, radošās darbnīcas, mācību semināri vecākiem un pedagogiem;
- ✓ iestādes iekšējās kārtība noteikumi u.c. iekšējie dokumenti.

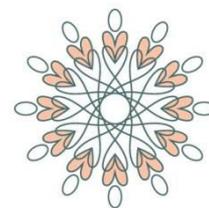
LATVIJAS
VECĀKU
KUSTĪBA

Saziņas līdzekļi

- ✓ iestādes mājas lapa
- ✓ e-pasts
- ✓ Īsziņas
- ✓ sociālie tīkli (*Facebook grupas, WhatsApp* u.c.)
- ✓ iestādes/ grupiņas ziņojumu dēlis

!!! Informācijas aprītei ieteicams izvēlēties vairāki saziņas līdzekļus vienlaikus, turklāt jāatceras, ka ne visi vecāki izmanto mūsdienu modernās tehnoloģijas!

LATVIJAS
VECĀKU
KUSTĪBA

Vecākiem var noderēt:

- ✓ informācija par iestādi (vīzija, mērķi, iekšējās kārtības noteikumi, dienas ritms, pedagogu *portfolio*, dalība projektos, kontaktinformācija u.c.);
- ✓ praktiska informācija par iestādes ikdienu (gaidāmie pasākumi, pulciņu darba laiks utml.);
- ✓ informācija par iespējām vecākiem iesaistīties iestādes dzīvē (projekti, ziedojumi, talkas utml.);
- ✓ vecākus izglītojoša informācija (raksti, noderīgas mājas lapas)...

LATVIJAS
VECĀKU
KUSTĪBA

Rīgas 208. pirmsskolas izglītības iestāde

Adrese: Salaspils 18/5 Tālrunis: 67848304, 67848305

LAPAS

- » Aktualitātes
- » AKTUALITĀTES (Vēsture)
- » PAR MUMS
- » LEPOJAMIES
- » Pretkorupcijas pasākumu plāna izpilde
- » GRUPIŅAS
- » FOTOGALERIJA
- » Aerobikas festivāls
- » Izstāde "Vecvecāku Čaklās rokas!"
- » Lāčplēša diena_2014
- » Rudens izstāde
- » Ziemassvētki
- » LĪGO!
- » Latvijai-95
- » Mārtiņdienas jampadracis
- » Piparkūkas danco!
- » TALKA
- » PAVASĀRA SPORTA SVĒTKI !

Aktualitātes

**No 2. oktobra līdz 13. oktobrim ,
pie lestādes lielajiem vārtiem, notiks izstāde**

RUDENTIŅŠ BAGĀTS VĪRS!

Aicinām visus aktīvi piedalīties ar interesantiem darbiņiem no rudens veltēm!

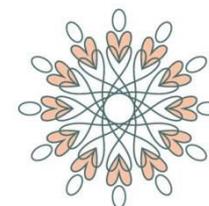

KALENDĀRS

oktobris 2017

Pi	Ot	Tr	Ce	Pi	Se	Sv
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

MĒS SOC. TĪKLOS

LATVIJAS
VECĀKU
KUSTĪBA

Ko var darīt vecāki?

- ✓ **informēt** pedagogu par bērna vajadzībām un veselības stāvokli;
- ✓ **jautāt** par visu, kas nav skaidrs vai izraisa ziņkārību, nedomājot vai tas ir/nav atbilstoši;
- ✓ regulāri **runāt** ar pedagogu par bērna attīstību, to, ko esat pamanījuši mājas bērna uzvedībā, prasmēs un zināšanās...

**Saredzēt bērņā personību,
respektēt to un pavērt ceļu tās
vispusīgai attīstībai!**

LATVIJAS
VECĀKU
KUSTĪBA

Prezentācija tapusi konferencei «Kāds dārzs ir bērnodārzs?», ko līdzfinansē Eiropas Savienības Tiesību, vienlīdzības un pilsonības programma (REC) projekta nr. JUST/2015/RDAP/AG/CORP/9175 ietvaros.

Supported by the Rights, Equality
and Citizenship (REC) Programme
of the European Union

Non-Violent Childhoods Moving on from corporal punishment in the Baltic Sea Region

NON-VIOLENT
childhoods

VIII Annual International Conference
Preventing Child Abuse
“What Kind of a Place is Kindergarten?”

Riga, Latvia
10 October 2017

This project is co-funded by the European Union
under the Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020

What is corporal punishment?

UN Committee on the Rights of the Child, General Comment No. 8, para.11:

- The Committee defines “corporal” or “physical” punishment as any punishment in which physical force is used and intended to cause some degree of pain or discomfort, however light
- Hitting (“smacking”, “slapping”, “spanking”) with the hand or with an implement
- Kicking, shaking or throwing children
- Scratching, pinching, biting, pulling hair or boxing ears
- Forcing children to stay in uncomfortable positions, burning, scalding or forced ingestion
- Other non-physical forms of punishment that are also cruel and degrading: punishment which belittles, humiliates, denigrates, scapegoats, threatens, scares or ridicules the child
- In the view of the Committee, corporal punishment is invariably degrading

This project is co-funded by the European Union
under the Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020

Obligation on states to prohibit

The UN Convention on the Rights of the Child obliges states to:

- Take all appropriate legislative measures to protect children from all forms of physical and mental violence (article 19)
- Take all effective and appropriate measures to abolish traditional practices prejudicial to the health of children (article 24(3))
- Ensure that school discipline respects children's human dignity (article 28(2))
- Ensure that children are not subjected to torture or other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment (article 37(a))

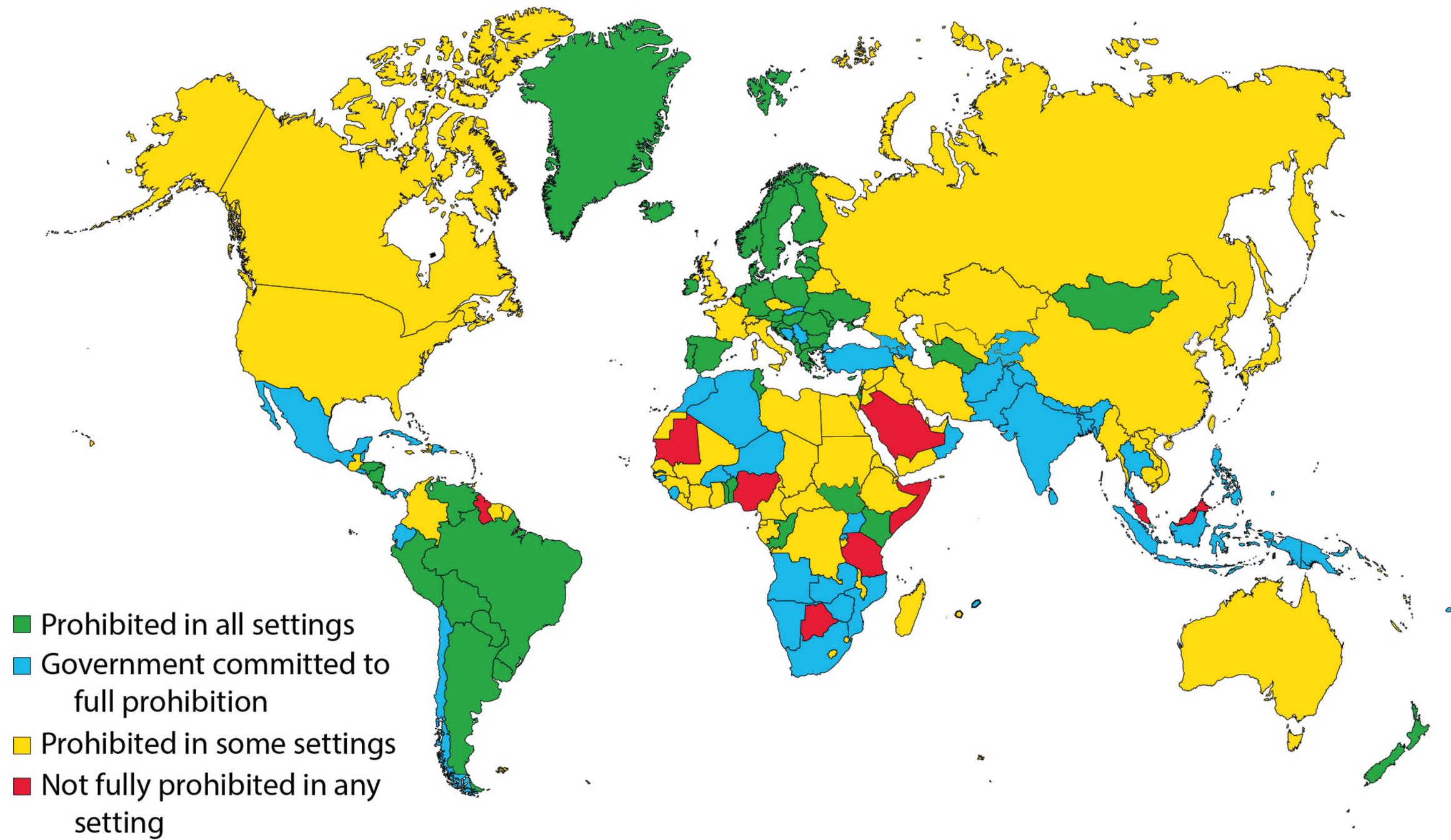
Committee on the Rights of the Child, General Comment No. 8 (2006):

The Convention requires states to prohibit and eliminate all corporal punishment in all settings, including in the home.

This project is co-funded by the European Union
under the Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020

This project is co-funded by the European Union under the Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020

Non-violent childhoods project

- Overall objective: Promote full implementation of legal bans on corporal punishment through collaborative, multi-stakeholder planning and action
- Draws on significant experience of states in the Baltic Sea Region: 10 out of 11 countries have prohibited corporal punishment in all settings by law
- Project partners: Children at Risk Unit, CBSS Secretariat and the Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children
- National partners: Ministry of Social Affairs, Estonia; Ministry of Social Affairs and Health, Finland; Ministry of Welfare, Latvia; Ombudsman for Children's Rights, Poland; Coordination on the Rights of the Child, Ministry of Health and Social Affairs, Sweden
- Involves representatives and experts from all countries in the Baltic Sea Region, including children

This project is co-funded by the European Union
under the Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020

Non-violent childhoods project

- National consultations in 2017: Sweden, Finland, Latvia, Estonia, Poland
- Expert meetings in 2018 covering four thematic areas:
  - Communication of the ban and its purpose
  - Effective campaigning
  - Parenting programmes
  - Role of service providers
- Guidance document developed for each area, plus a general guide on implementing prohibition of corporal punishment
- European Conference (November 2018)

This project is co-funded by the European Union
under the Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020

Implementation measures

- Information and dissemination of the law
- Campaigning for positive parenting
- Data, research and analysis: State-led data collection, periodic surveys
- National action plans and strategies
- Monitoring and evaluation
- Budget allocation
- Training and capacity strengthening
- Service provision for children and parents
- Coordination and cooperation mechanisms
- Law enforcement

Reference: Committee on the Rights of the Child, General Comment No. 5 (2003), General Measures of Implementation of the UN Convention on the Rights of the Child

This project is co-funded by the European Union under the Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020

Progress with implementation

The implementation of laws prohibiting corporal punishment of children is a main driver for respecting children as rights holders

Evidence from periodic surveys: Attitudes and behaviour change gradually and steadily

Pace and impact of implementation measures differ significantly between countries

Despite high levels of awareness of legal prohibition of corporal punishment and harmful impact, some parents continue to use it

Limited awareness of what corporal punishment all includes (e.g. pulling hair, threats, emotional violence)

Some groups are particularly at risk due to multiple stress factors, marginalisation and exclusion: families with disabilities or chronic diseases, mental health issues or substance abuse, families from minority groups and different cultural backgrounds

This project is co-funded by the European Union
under the Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020

Challenges and solutions in implementation

Reporting obligations for all cases of violence against children vs. perceived fear to lose the trust of clients / patients

- Reporting to social services rather than police
- Trained professionals receive reports and ensure follow-up (social services, police)

Increasing caseloads overburden social services and police

- Preparedness planning during law reform
- Guarantee timely follow-up by social services to ensure child's safety even if criminal investigations get delayed

Zero tolerance approach vs. preventing the criminalisation of all parents

- Corporal punishment recognised as a form of assault
- Clear guidance required for follow-up
- Best interests' determination as part of decision whether a criminal investigation is launched
- Multi-disciplinary and interagency case assessment with the child at the centre

Challenges and solutions in implementation

Placement in alternative care as response to corporal punishment

- Social services require a package of tools to respond to corporal punishment cases
- Best interests' determination to decide about a response in the best interests of the child
- Experience shows that often other incidents of violence co-determine decisions over placement

Risk that corporal punishment becomes a taboo

- Offer low threshold access to information, counselling and help
- Keep the national debate and open dialogue on corporal punishment alive after law reform

This project is co-funded by the European Union
under the Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020

Lessons learned with regard to early childhood care and education

- Children with disabilities or chronic diseases have a disproportionately higher risk of experiencing violence (incl. corporal punishment) than other children – need for targeted prevention measures and support
- Close collaboration between early childhood education and care services and child and family support services makes services more effective
- Health care staff are important for prevention in a non-stigmatising way: Parents tend to listen to advice from health care staff (medical and midwives' check-ups)
- Parents and children appreciate being asked specifically about corporal punishment

This project is co-funded by the European Union
under the Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020

Lessons learned with regard to early childhood care and education

- Opportunities for prevention of corporal punishment increase when children and parents are actively engaged in day-care and (pre-)schools, including in planning activities
- Staff require support to manage heterogeneous groups and work with a pedagogical approach that enables each child to learn with their whole potential
- Early childhood education and care facilities include prevention of violence, including corporal punishment and bullying, in their strategies and guidance
- Develop routine methods for best interests' assessments and determinations in early childhood education and care

This project is co-funded by the European Union
under the Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020

Knowledge, skills and attitudes of early childhood education and care staff

- Listen genuinely to children and parents and take their views into account
- Identify signs of violence and neglect incl. physical and mental/emotional punishment
- Become an active part of a local referral mechanism
- Build a support and protection network around the child
- Monitor that the child gets access to services he or she needs and that services are meaningful
- Refraining from using punitive approaches towards children
- Develop methods for handling challenging situations
- Engage in positive relationships with children
- Maintain a respectful and peaceful learning environment
- Orientation primarily at the best interests of the child
- Management and staff develop a culture of working with multi-disciplinary and child-centred methods as a routine

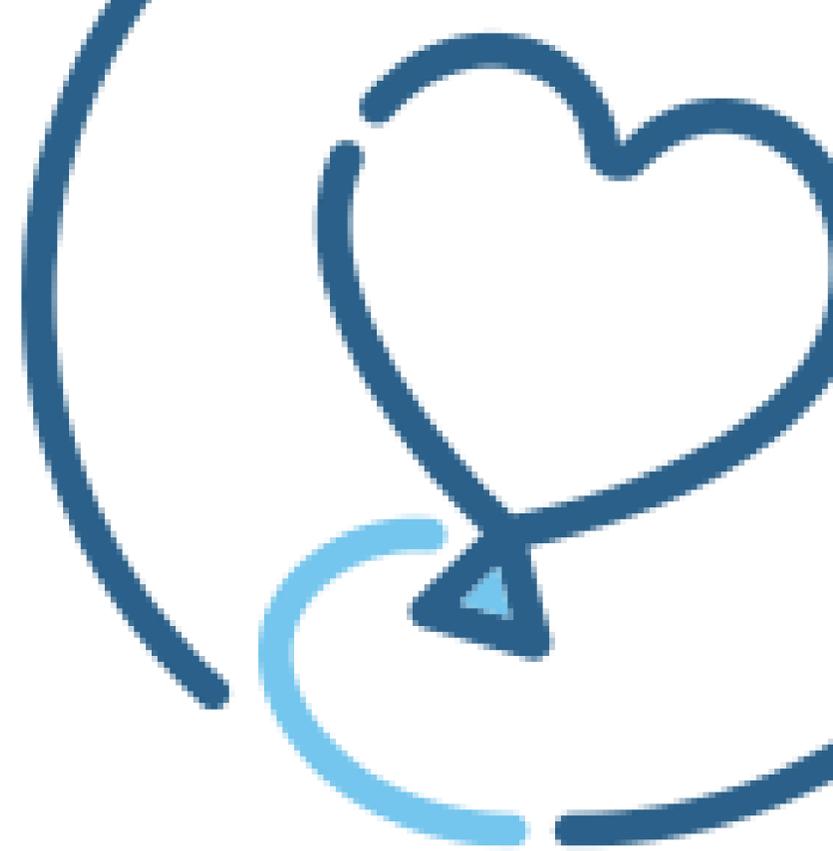

This project is co-funded by the European Union
under the Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020

This project is co-funded by the European Union
under the Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020

Thank you!

Turid Heiberg, Head of Children's Unit, Council of the Baltic Sea States, Turid.Heiberg@cbss.org

Daja Wenke, Research Coordinator, Non-Violent Childhoods Project, dajawenke@gmail.com

NON-VIOLENT childhoods

DAJEMY
DZIECIOM
SIŁĘ

dawniej
Fundacja
Dzieci
Niczyje

Supporting parents in upbringing without violence

Renata Szredzińska

Riga, 10 October 2017

Established in 1991
as Nobody's Children
Foundation

Good Parent-Good Start Programme

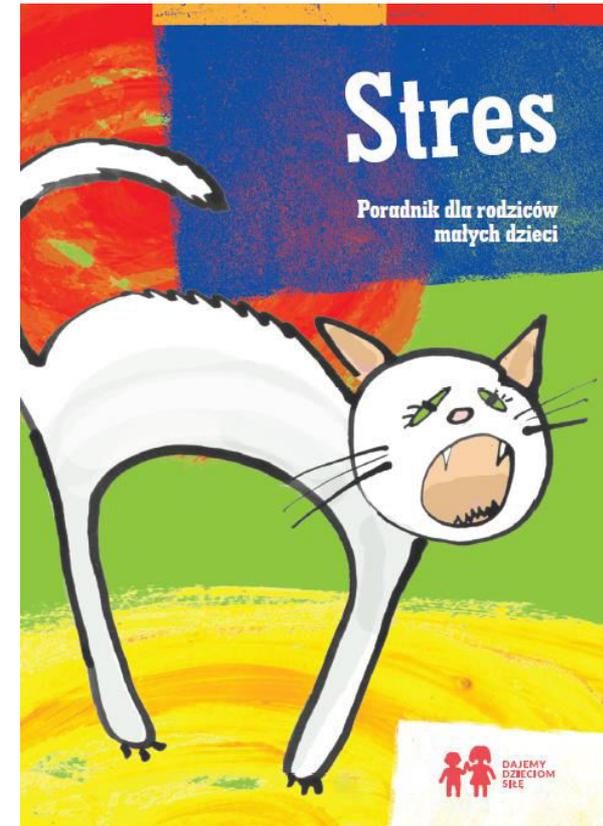
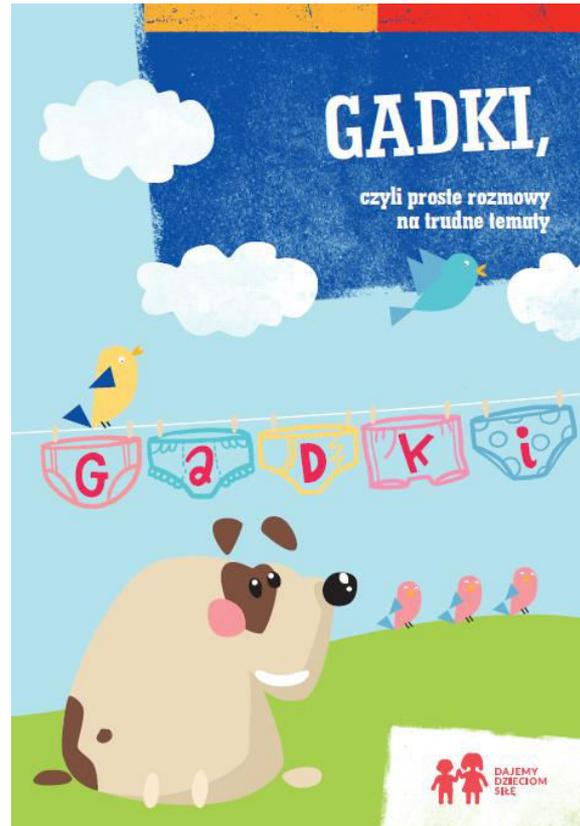
Established in 2007

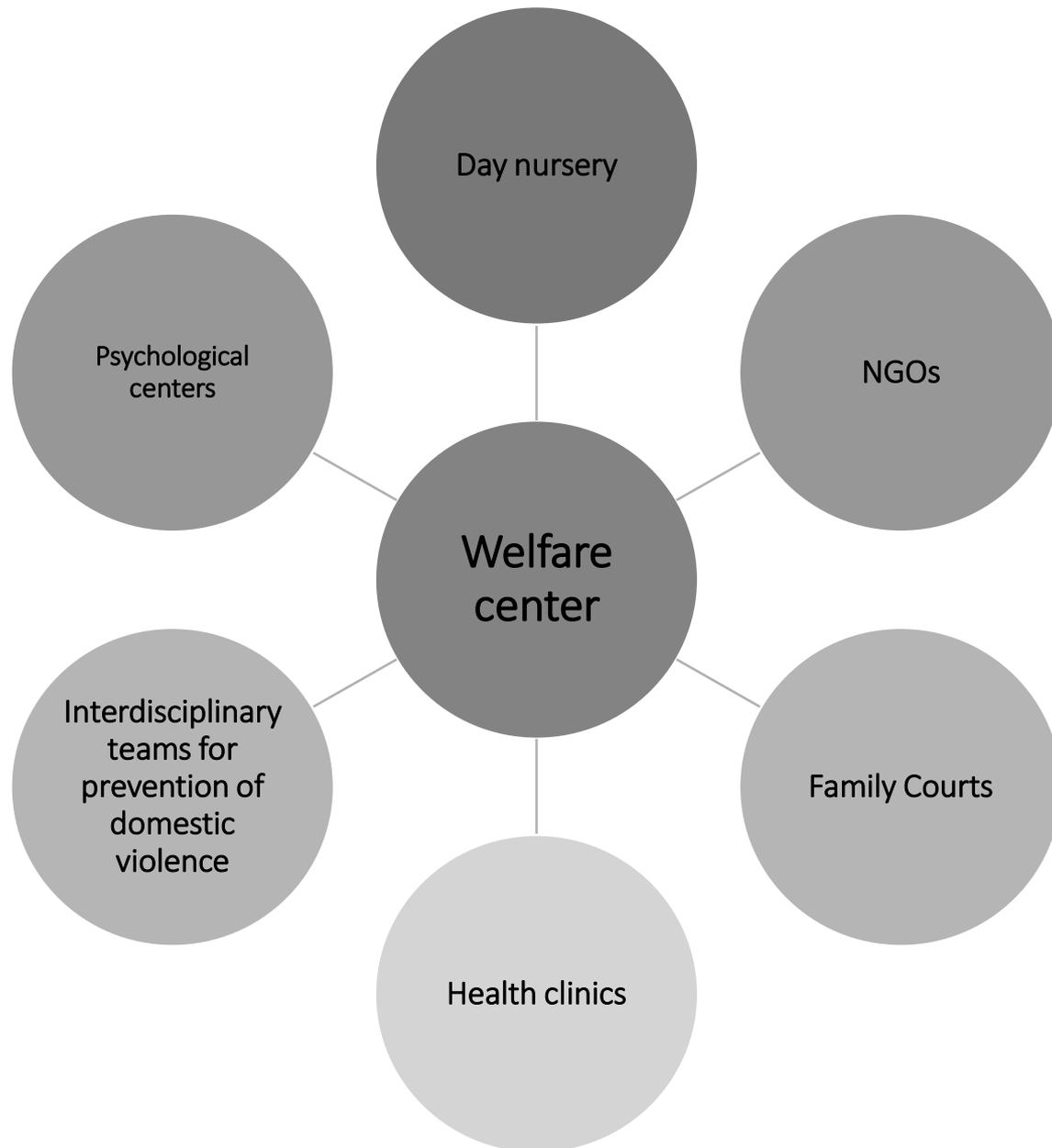
First Polish prevention programme

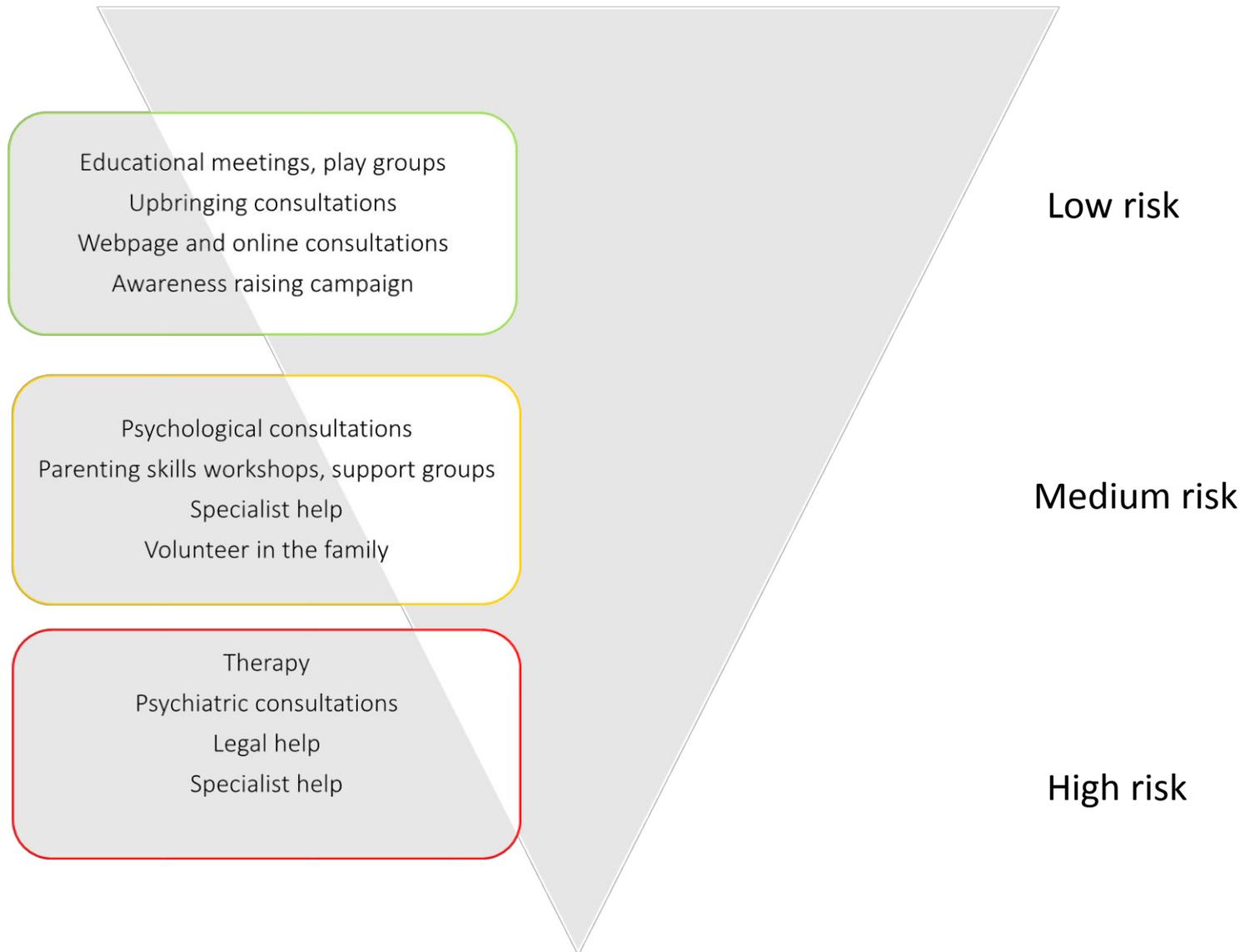
Based on interdisciplinary cooperation

Directed at parents expecting children or with children under 6

Functioning on 3 levels

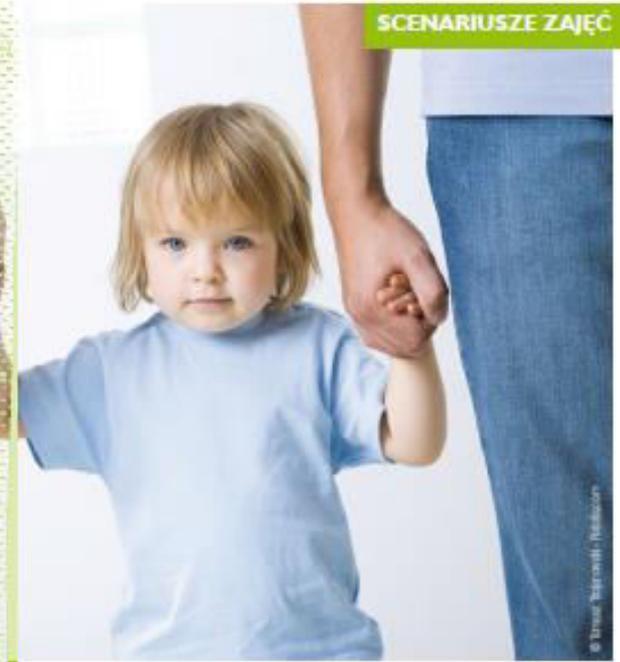
Why not to smack

Why do we smack

Feelings and emotions

Punishment vs. consequences

What can we do instead

SCENARIUSZE ZAJĘĆ

Zamiast klapsa:

JAK Z MIŁOŚCIĄ I SZACUNKIEM
WYZNACZAĆ DZIECKU GRANICE

Does it work?

Magda - waitress, brought up in the institution, expecting a second baby

Marcin – truck driver

Low income

Low level of formal education

Problems with employment and alcohol

Frequent quarrels

Help: day nursery, social worker, therapy

A 40 year-old unexpected mum

Left by her partner

Family away from Warsaw

Considered leaving her baby

Seen the baby as an obstacle

*Suffered from post-natal
depression*

*Help: friends, family, midwife,
day nursery, psychiatrist,
therapist*

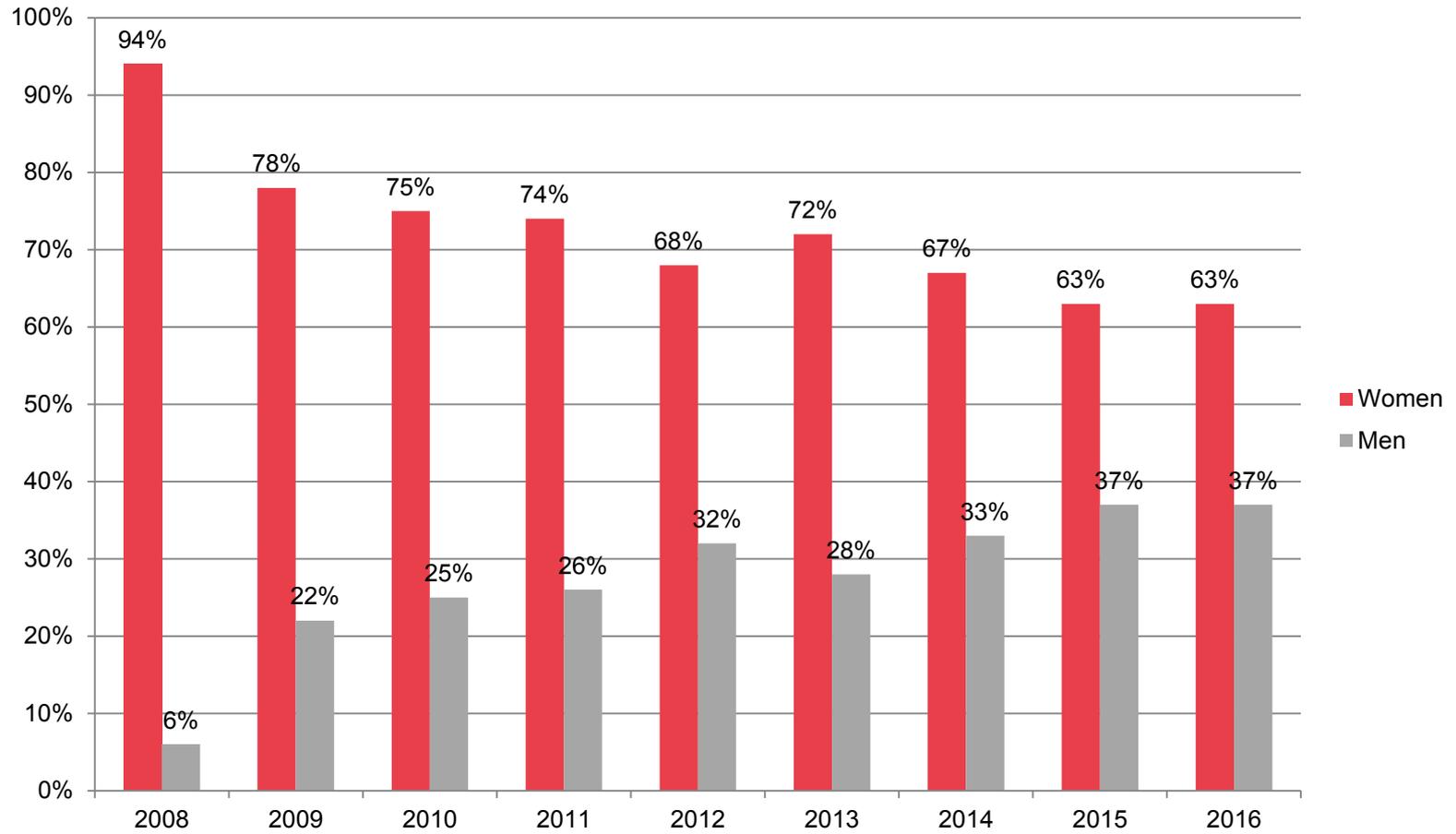

I came because my wife made me. I did not see the point. Now, I start to believe that maybe it was not a waste of time. I try to speak to our son more calmly, and I see that he has become calmer, too. I haven't had to spank him for the past three weeks. It had not happened before.

I understand now, that my daughter is not malicious. That it is a normal behavior in a toddler and she is waiting for me to set boundaries.

Reaching both parents

Opportunities and challenges

Improvement in cooperation

Ban on corporal punishment

Wider offer for families

Introduction of prevention
issues into medical studies

Scaling up to other cities and
towns

Cooperation based on good will

Involvement of various insititutions

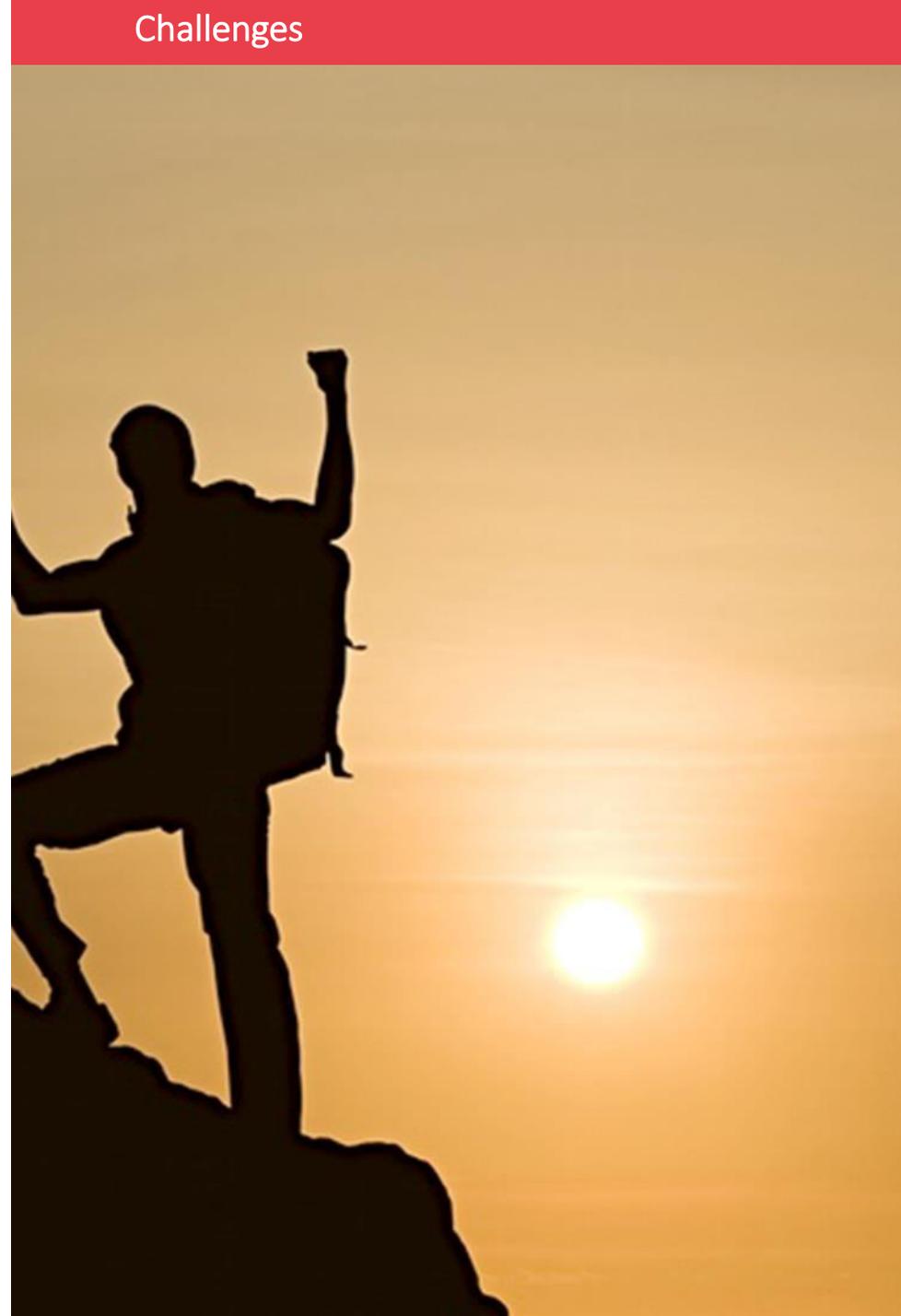
Intersectorial coordination

Reaching high risk families

Indepth evaluation

Financing

Political climate

A top-down view of several hands of various skin tones (light, medium, and dark brown) reaching towards the center and overlapping to form a circle. The hands are positioned as if they are holding each other in a supportive grip. The background is plain white.

**Family
and
child**

dawniej
Fundacja
Dzieci
Niczyje

Thank you!

renata.szredzinska@fdds.pl

HRABRI telefon

Working with parents and children – good practices from Brave Phone

Sara Milavec, psychologist
Anamarija Vuić, psychologist

Co-funded by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

BRAVE PHONE

- non-governmental, non-profit organization
- founded in 1997
- all services = free of charge for users

Mali zaslužuju veliku pažnju.

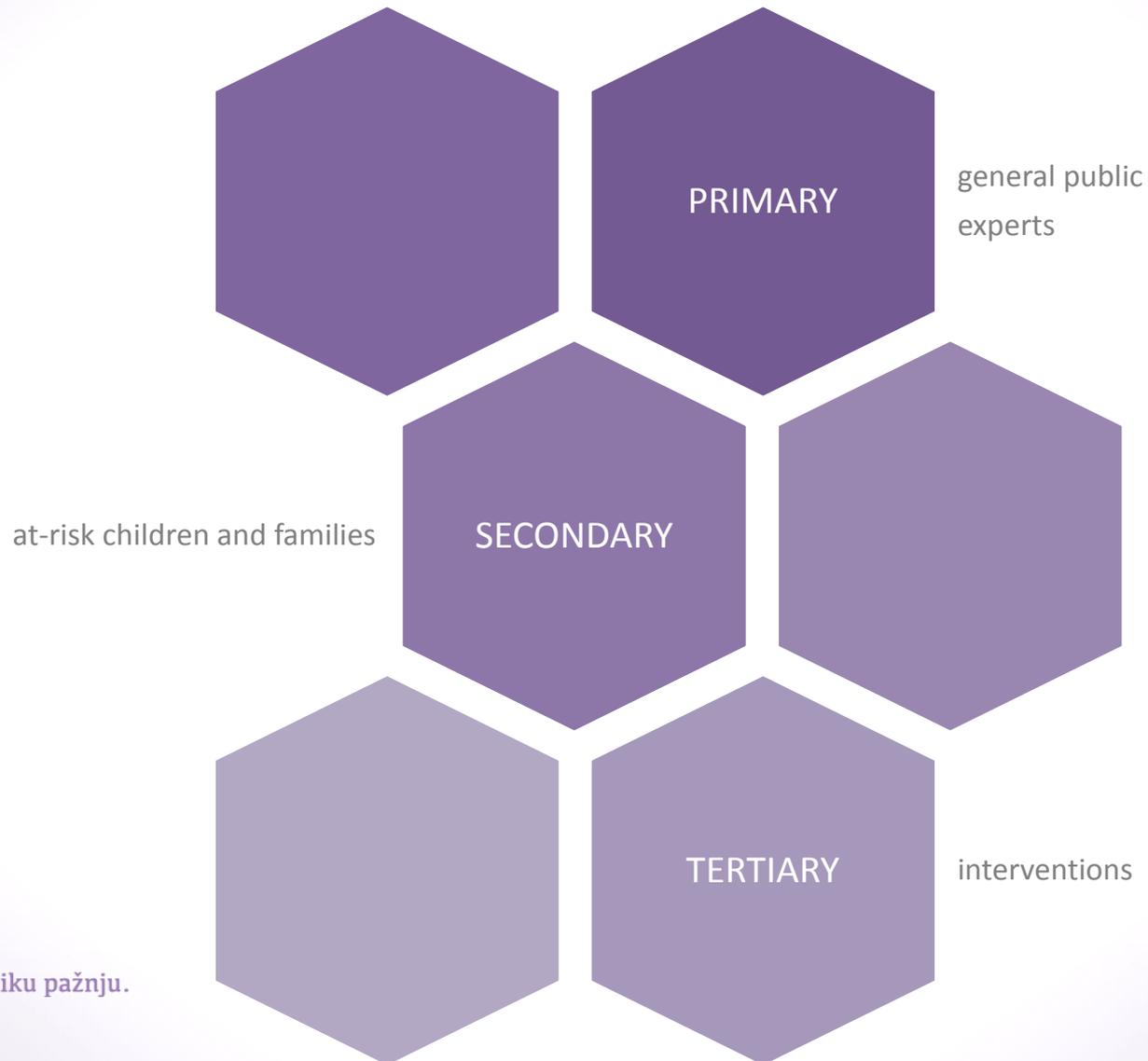
HRABRI telefon

RECOGNITIONS

- Academy for Educational Development (AED) - research conducted in 2006 about public attitudes regarding non-governmental organizations
  - Brave Phone – 2nd most recognizable NGO in Croatia
- Balkan Epidemiological Study on Child Abuse and Neglect (BECAN), 2012 - **91,3% of children** in Croatia know about Brave Phone
- Brave Phone was one of the founding members of Child Helpline International in 2003
- Children's House Borovje - example of best practice as one of 14 model programmes in the publication 'Work Standards in the Support of Children and Young Persons with Behavioural Disorders'

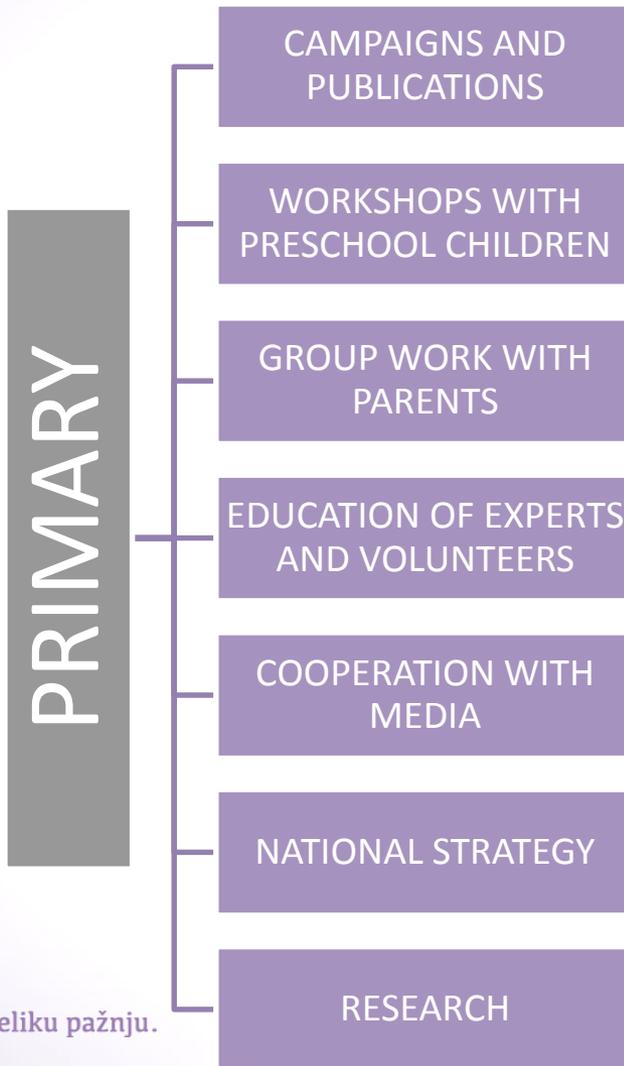

Levels of prevention

Mali zaslužuju veliku pažnju.

Brave Phone's preventive activities

Mali zaslužuju veliku pažnju.

STRANI IZ
MARKETINGA

efine
ONWARDS
paotic

ideja X

DANI KOMUNI- KACIJA

15.-18. svibnja 2014.
Hotel Lone, Rovinj
www.danikomunikacija.com

U VEŠE BISTEN

A VRIJEME!

OUTDOOR

AKO SAMO PROMATRAŠ, KAO DA ZLOSTAVLJAŠ.

Nazovi i zaustavi nasilje

HRABRI telefon 116 111

EST. 1973

BEST THEN. BETTER NOW

TIMBERLAND.COM

SHOOSTER.HR

01:15

Mali zaslužuju veliku pažnju.

Brave Phone's preventive activities

SECONDARY

INDIVIDUAL AND GROUP
WORK WITH PARENTS

LOCAL COMMUNITY

INDIVIDUAL AND GROUP
WORK WITH CHILDREN

Mali zaslužuju veliku pažnju.

Brave Phone's preventive activities

Mali zaslužuju veliku pažnju.

MULTIDISCIPLINARY APPROACH

Parent calling the helpline

- Problem: socializing with other children in kindergarten
- Intervention: referring to Children's House Borovje

Involving child in workshops

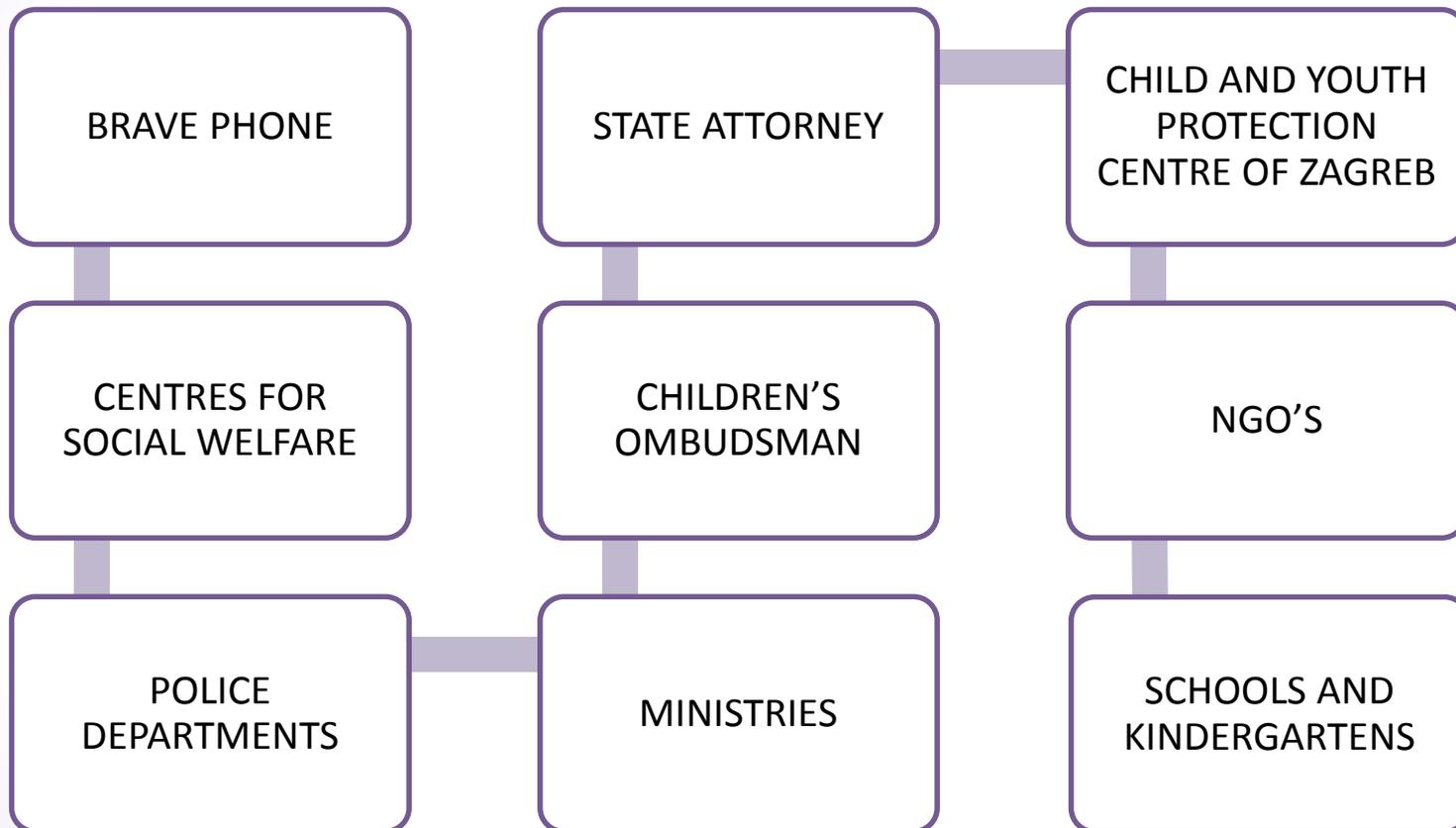
- Problem: disclosure about corporal punishment
- Intervention: contacting parents

Informing parents

- Problem: parents' reaction
- Intervention: individual counselling and informing social services

Involving parent and child in other activities; cooperation with other institutions

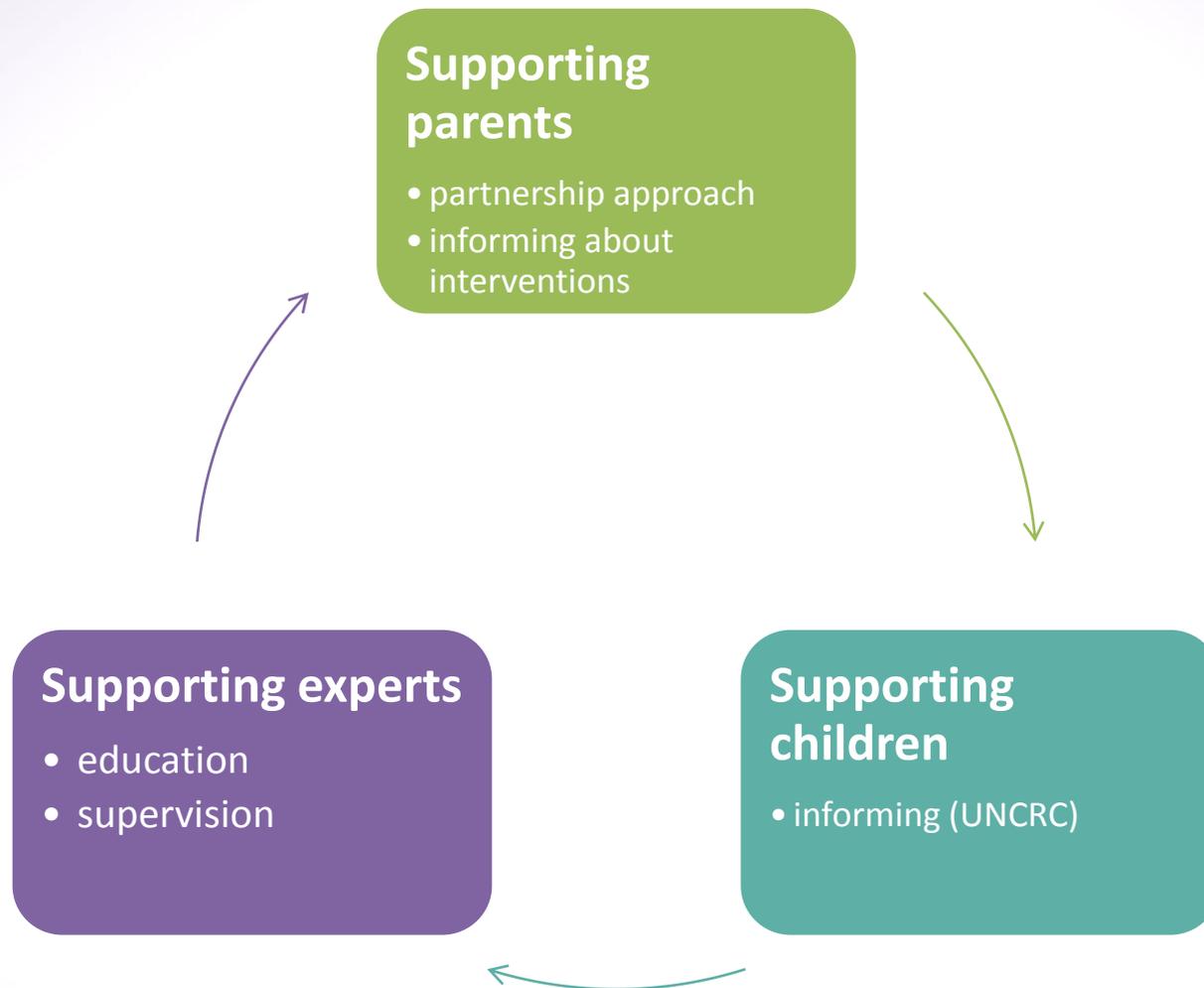
COOPERATION WITH OTHER RELEVANT INSTITUTIONS

Mali zaslužuju veliku pažnju.

HRABRI telefon

Mali zaslužuju veliku pažnju.

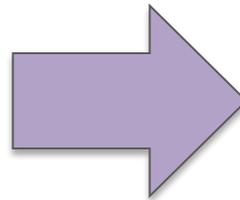

HRABRI telefon

How to be a good parent

How to be a better parent: Challenges of modern-day parenting

Mali zaslužuju veliku pažnju.

Results of our work

I became aware that I was not the only one, that I was not alone in everything, that it was not just hard for me.

My child loves going to Children's House Borovje because he feels very happy here, because of the relations in the group and the activities.

I love to go to Children's House Borovje because I meet a lot of new friends, we play and color. It is very fun and the volunteers are great.

HRABRI telefon

Thank you for your attention

anamarija@hrabritelefon.hr

sara@hrabritelefon.hr

DANA NARVAIŠA

CĒSU JAUNĀ SĀKUMSKOLA

TOYP

Ten Outstanding Young Persons

Awecademy

**AWECADEMY
GLOBAL
AMBASSADOR**

**GLOBAL
TEACHER
PRIZE**

**VARKEY
TEACHER**

AMBASSADORS PROGRAMME

ADVISORE

**Reach
for Change**

**Top Global Teacher
Bloggers 2016**

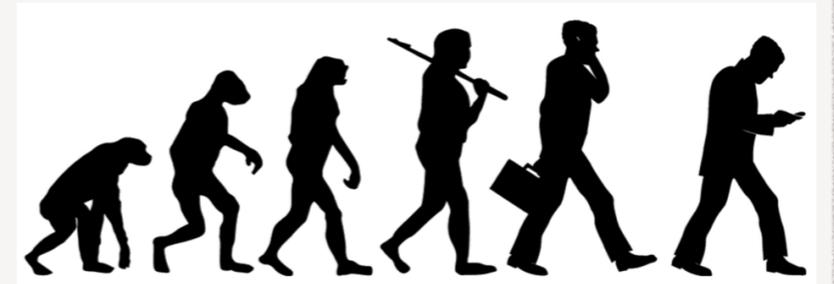
BĒRNS CENTRĀ

B Ě R N S C E N T R Ā ? !

---

3 SOĞI:

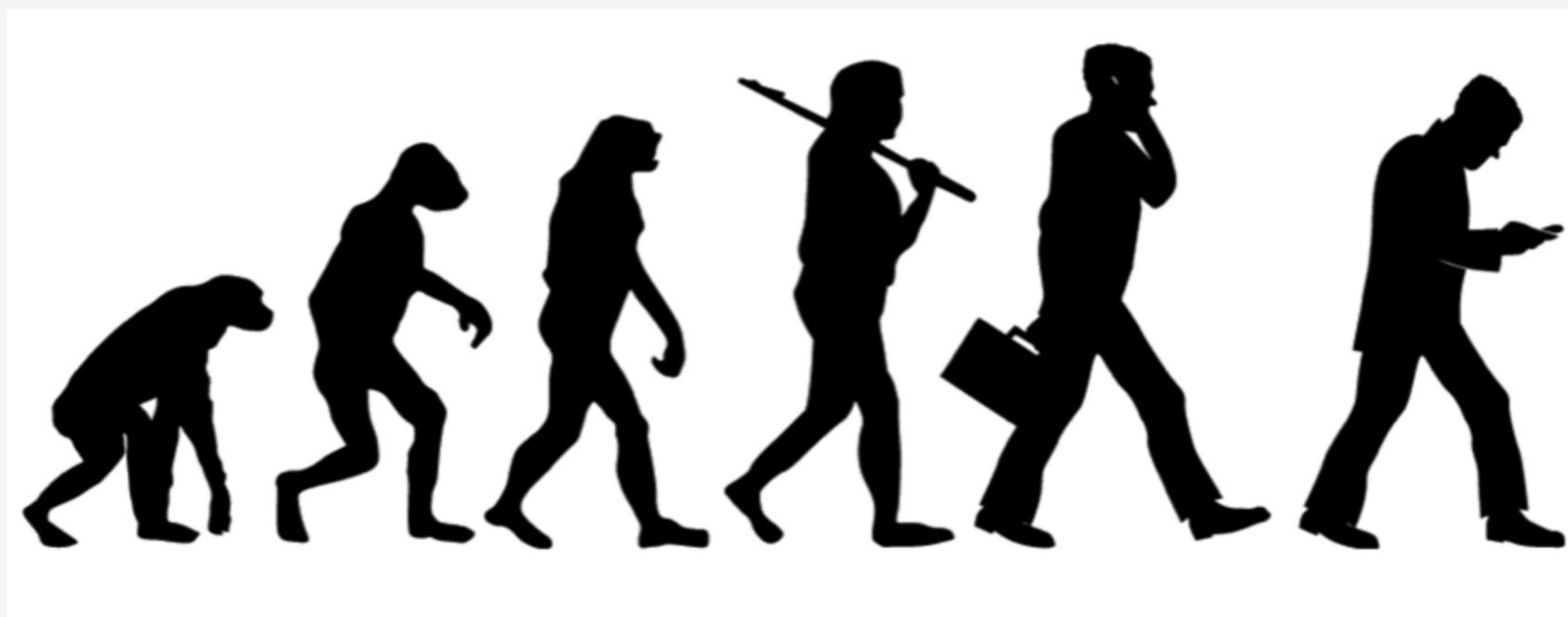
APZINĀTI GRIBĒT,
LAI BĒRNS IR CENTRĀ

SAPRAST UN VIENOTIES, KO NOZĪMĒ

“BĒRNS CENTRĀ”

MAINĪTIES PAŠIEM

3 SOĻI:

MAINĪTIES PAŠIEM

SAPRAST UN
VIENOTIES, KO
NOZĪMĒ

“BĒRNS CENTRĀ”

APZINĀTI GRIBĒT,
LAI BĒRNS IR CENTRĀ

Prezentācija tapusi konferencei «Kāds dārzs ir bērnudārzs?», ko līdzfinansē Eiropas Savienības Tiesību, vienlīdzības un pilsonības programma (REC) projekta nr. JUST/2015/RDAP/AG/CORP/9175 ietvaros.

Supported by the Rights, Equality
and Citizenship (REC) Programme
of the European Union

DAJEMY
DZIECIOM
SIŁĘ

dawniej
Fundacja
Dzieci
Niczyje

Are children safe from corporal punishment?

Attitudes towards corporal punishment and parental practices in Croatia, Latvia and Poland

Daphne project

„From policy to reality – changing attitudes and practices from corporal punishment to safeguarding children” Nr. JUST/2015/RDAP/AG/CORP/9175

Supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

	Poland	Latvia	Croatia
Sample	1005	500	500
Parents	661	338	318

What are the attitudes towards using corporal punishment in the family/in educational facilities?

What are the attitudes towards legal ban on corporal punishment?

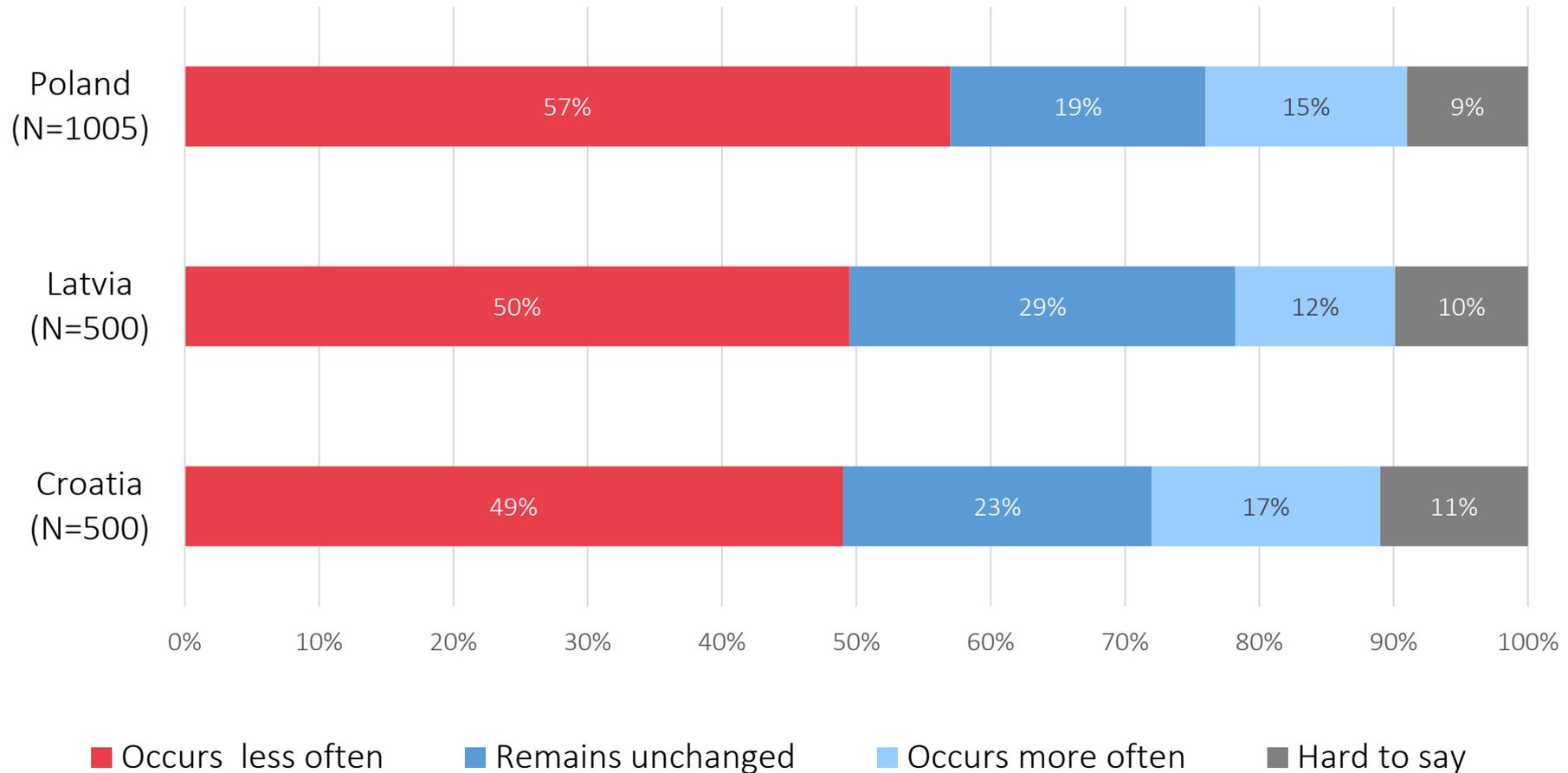
What are the experiences regarding the use of corporal punishment?

Changes in the incidence
of selected parental
behaviors in the last 10
years

How do you estimate changes in the incidence of the following parental behaviors, which have been occurring in your country in the last 10 years?

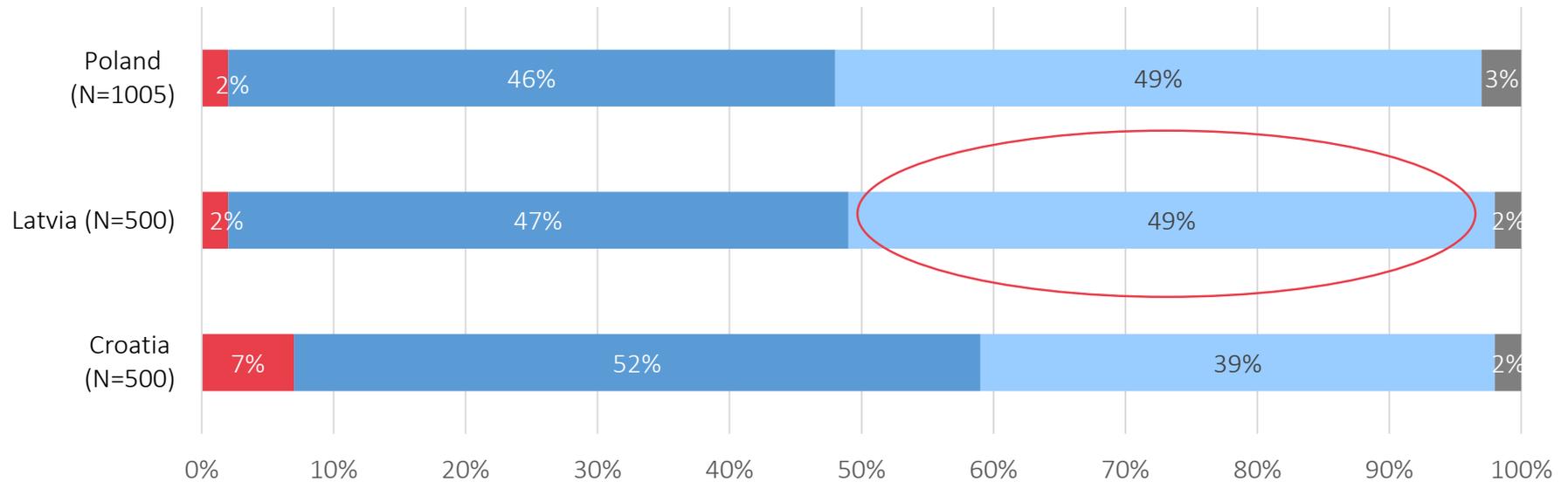

Attitudes towards corporal
punishment and legal ban
on corporal punishment

In your opinion, is beating a child as punishment a childrearing method, which:

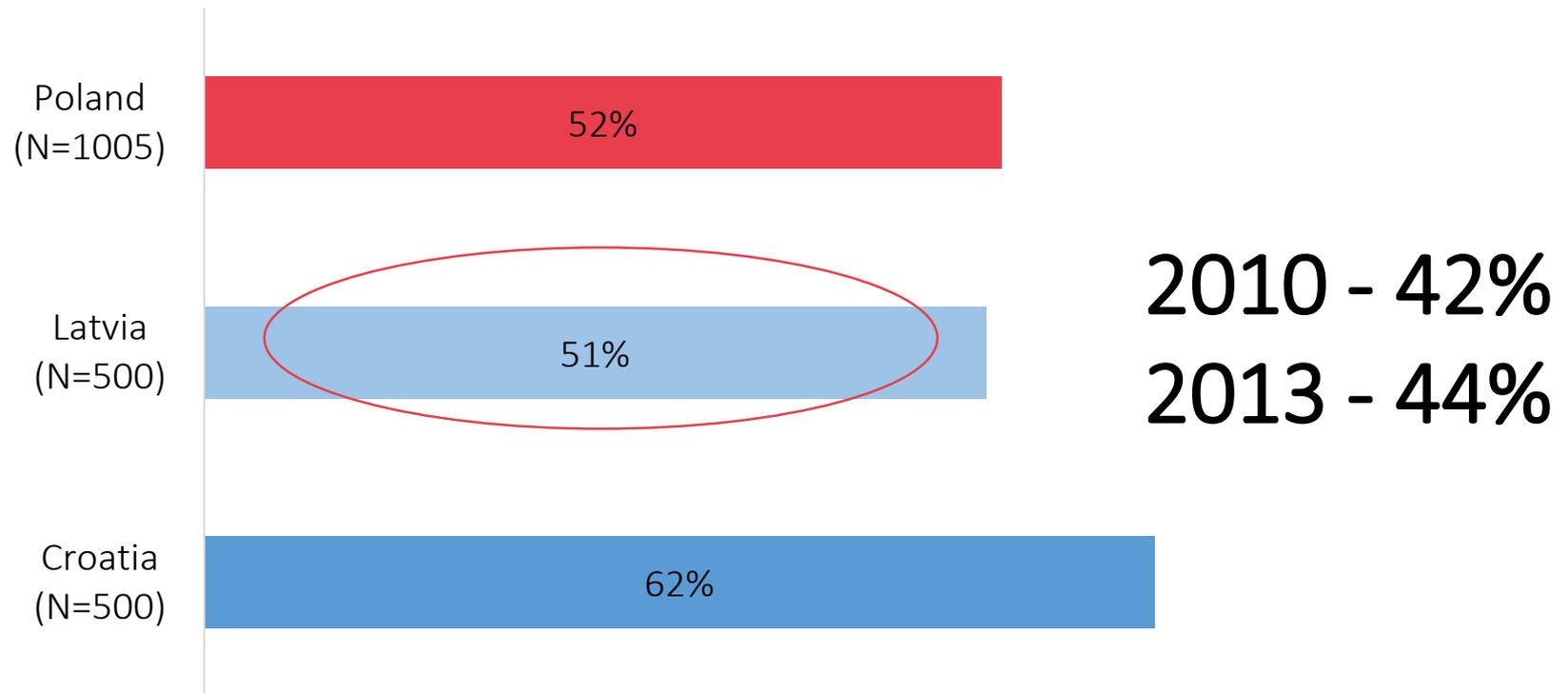
- may be used whenever the parent believes it is going to be effective
- should not be used in general, but is justified in some situations
- should never be used
- Hard to say

2010 - 41%

2013 - 51%

Do you think that physical punishment of one's own children should be forbidden by law? (definitely yes and rather yes)

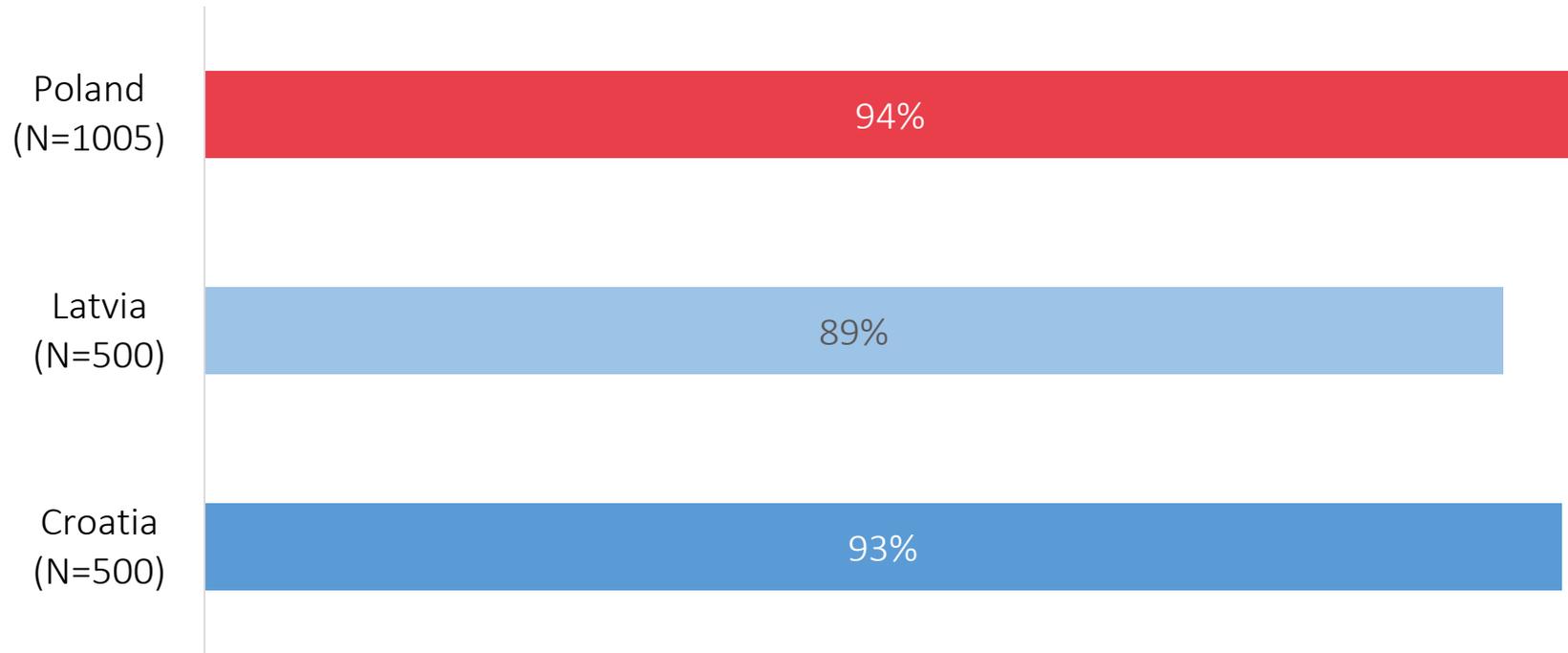

In your opinion, should the following types of physical punishment used by parents towards their own children be forbidden by law?

	Latvia (N=500)	Poland (N=1005)	Croatia (N=500)
Strongly beating with hand / hitting	73%	83%	86%
Shaking/throwing a child	71%	76%	89%
Pulling hair or ear	69%	81%	72%
Beating with a belt or other objects	68%	88%	88%
Slapping across the face	64%	90%	78%
Spanking / smacking	46%	34%	56%

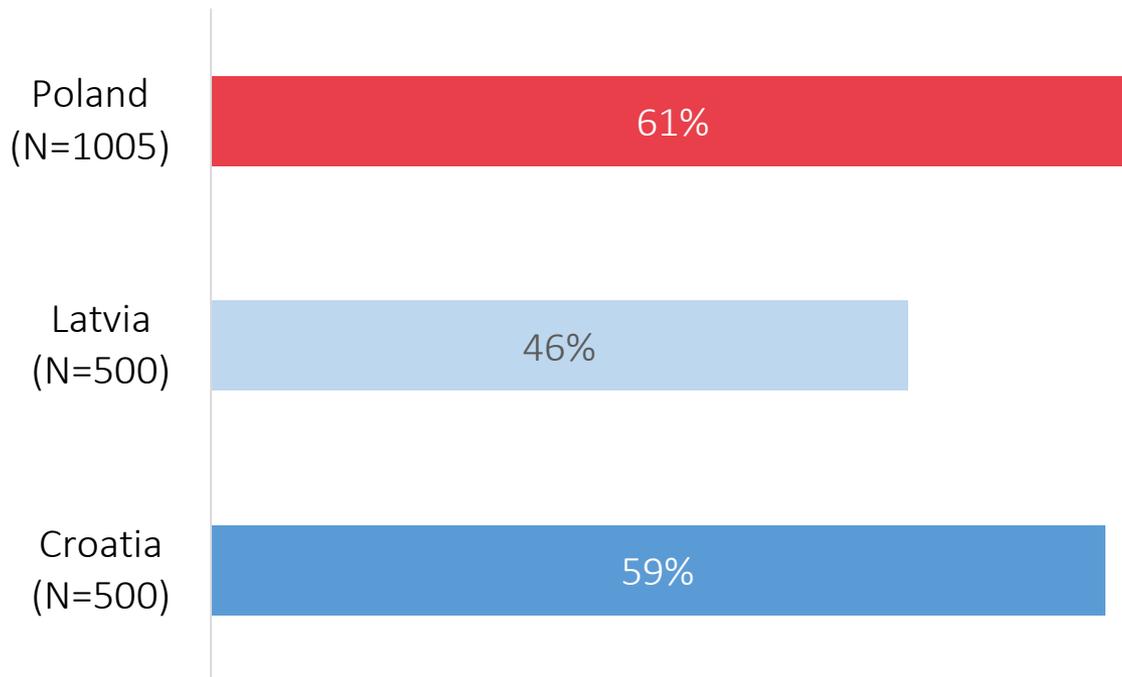

Do you think that physical punishment of children in nurseries and kindergardens should be forbidden by law?

Is physical punishment of children forbidden by law in our country?

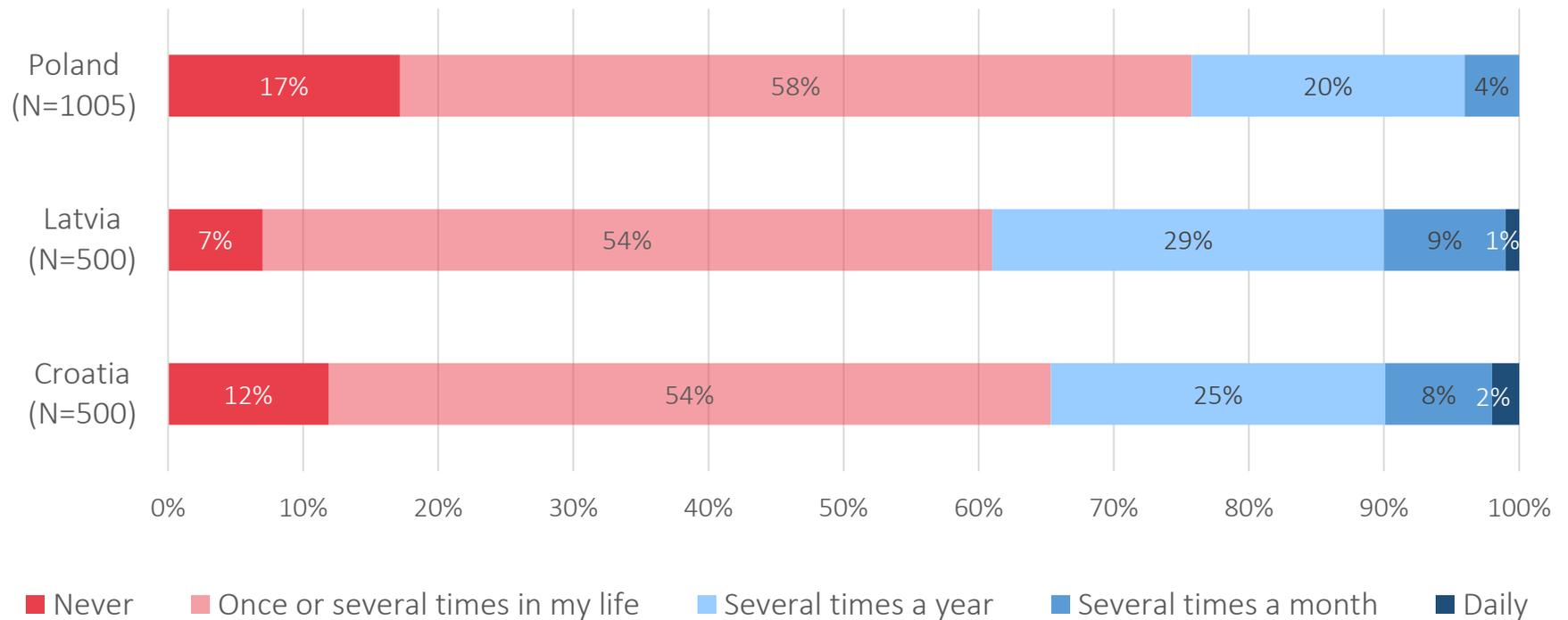

Experiences when
witnessing corporal
punishment

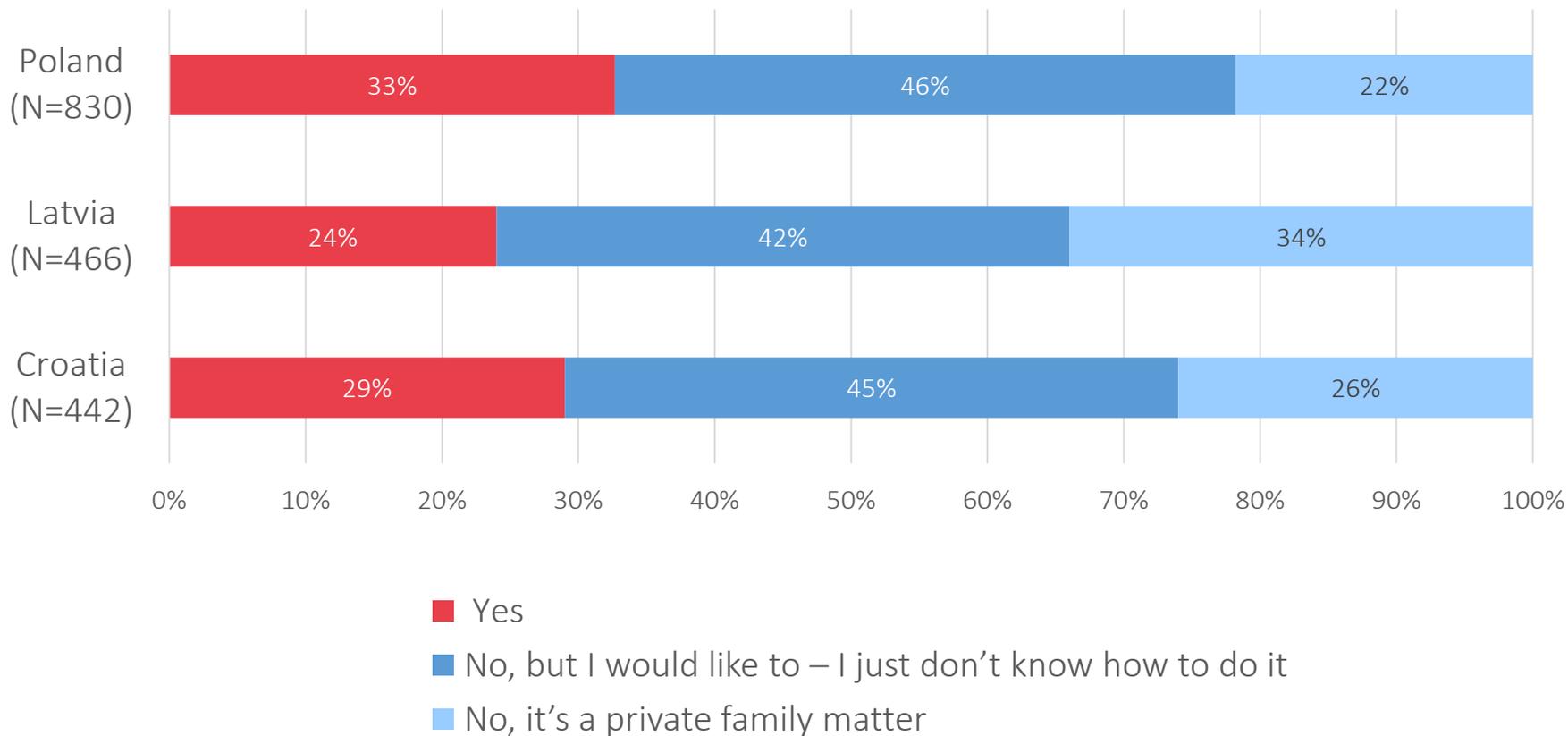

Have you encountered situations in your daily life, when an adult disciplines a child, using physical or emotional violence?

Have you interfered in these situations to stop the adult from abusing the child?

Source of information and
advice about parenting

What is the most important source for you to get information and advice about the upbringing of children?

(range - where 1 is the most important source, 9 – the least important)

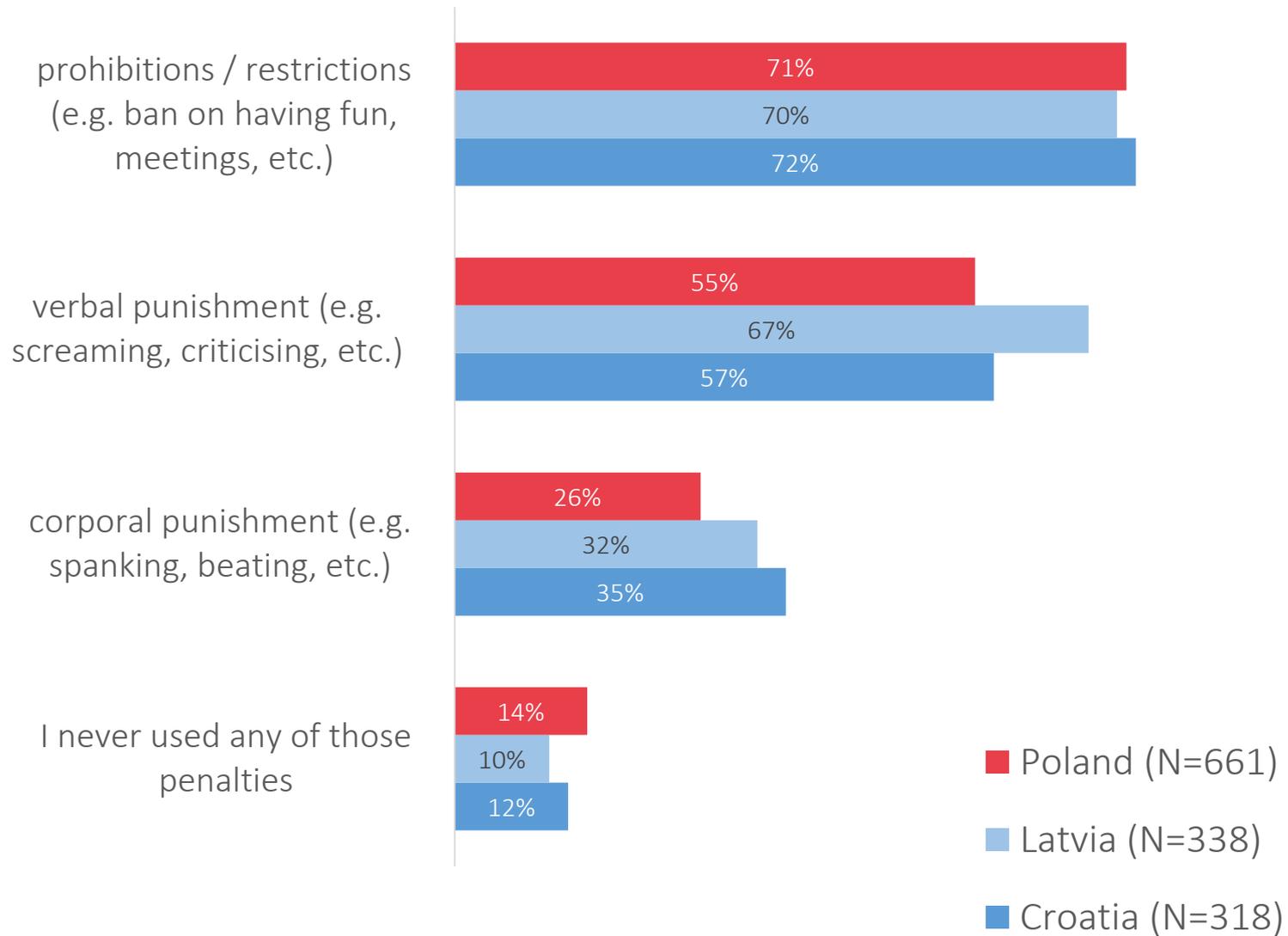
	Latvia (N=338)	Poland (N=661)	Croatia (N=318)
own experience or intuition	1	1	1
family members or from friends	2	2	2
psychologists/pegagogues	3	3	4
from books/magazines/TV	4	6	7
midwives/nurses/doctors	5	5	5
carers/teachers in day nurseries/kinderkardens	6	4	3
workshops/trainings for parents	7	7	6
Internet	8	8	8
Other	9	9	9

Child discipline methods
used by parents

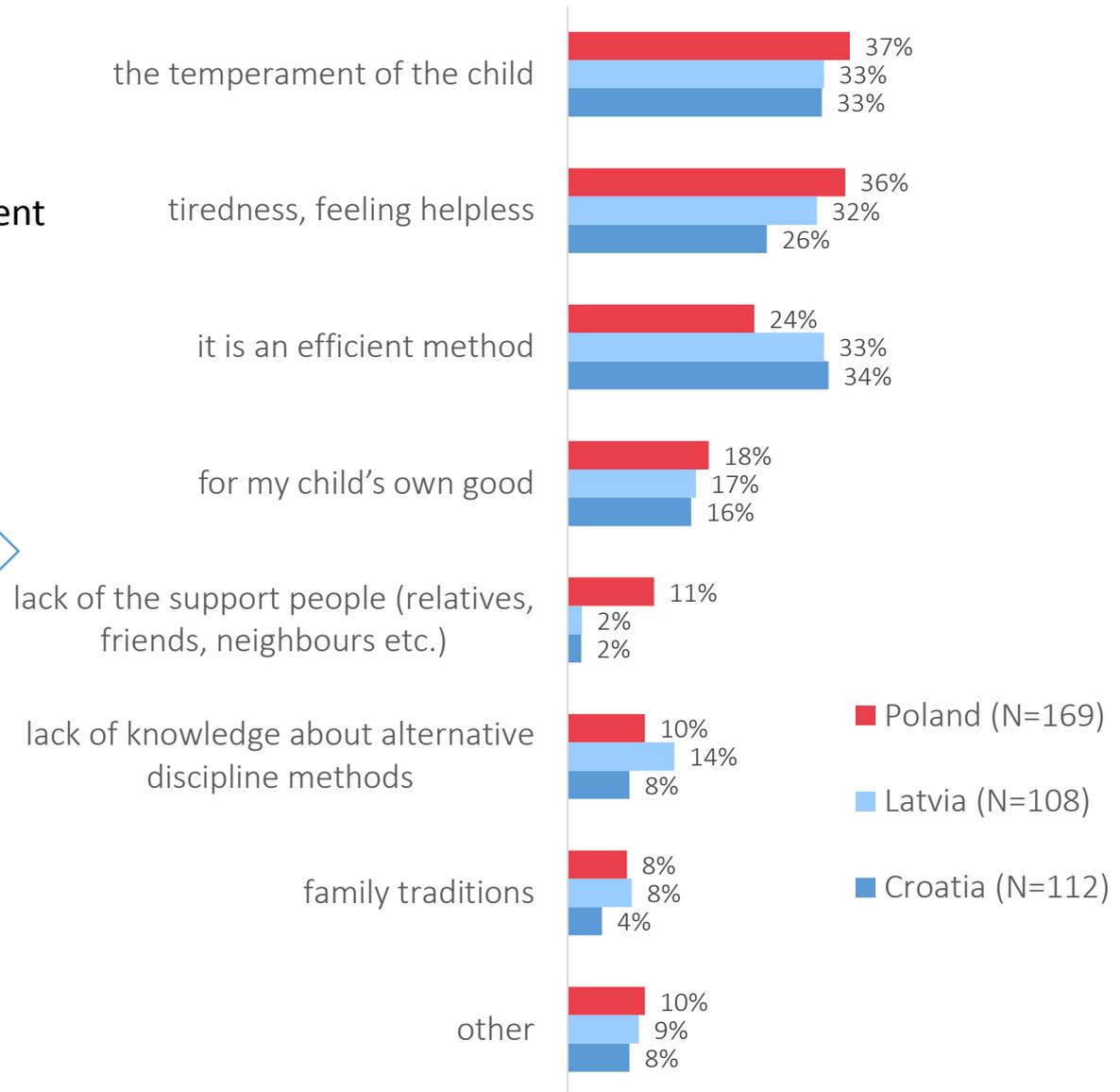
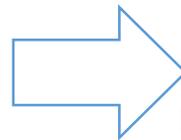
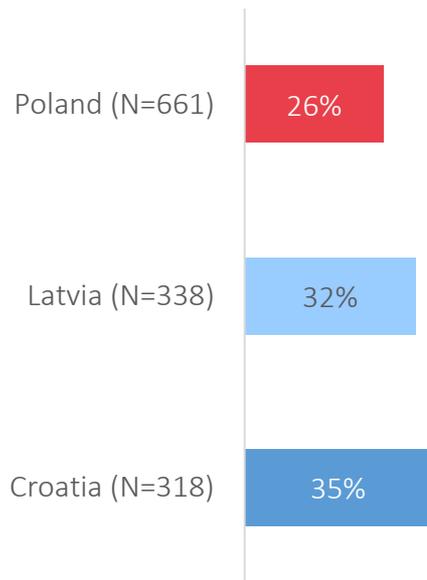
Child discipline methods

What are the reasons you choose to use corporal punishment?

Parents who used corporal punishment

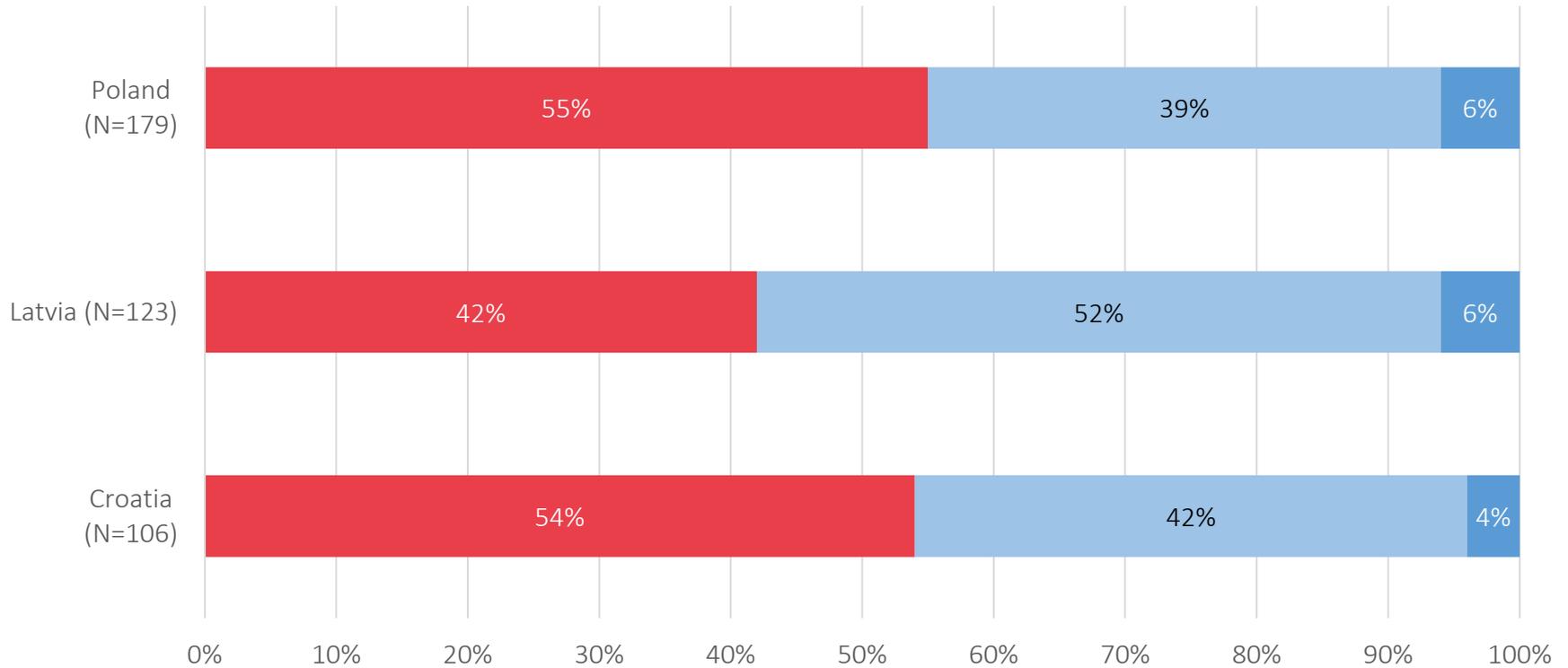

Child discipline methods in day nurseries and kindergartens

Do you have the information what kind of discipline methods do your child's kindergarden/nursery teachers use?

■ Yes ■ No, but I'd like to know that ■ No, and I wouldn't like to know – I think it's the teachers competence

According to your experience, how carers/teachers in day nursery or kindergarten encourage children to follow the rules?

	Latvia (N=123)	Poland (N=179)	Croatia (N=106)
praise children for good behavior	67%	69%	72%
explain why one should behave in a certain way	66%	67%	73%
use own example to show good behavior	44%	37%	40%
use the system of rewards	37%	64%	55%
compare to other child	31%	21%	17%
shout/criticise for bad behaviour	20%	17%	10%
use the system of punishments	14%	38%	39%
threaten	4%	6%	7%
use corporal punishment	2%	4%	2%

Has your child ever been punished in the day nursery/kindergarten? Please indicate which of the following punishments were experienced by your child.

	Latvia (N=123)	Poland (N=179)	Croatia (N=106)
Indicating bad behavior in front of other children	26%	8%	18%
Ban on playing	18%	24%	15%
Saying that the child is „naughty”, „bad”, „stupid”	11%	13%	4%
Shouting	10%	7%	8%
Time-out	7%	33%	27%
No dessert / food / snack	4%	3%	5%
Smacking/shaking	3%	2%	2%

dawniej
Fundacja
Dzieci
Niczyje

Thank you!

Pirmsskolas vecuma bērni un disciplinēšana

10.10.2017.

«Centrs Dardedze»
Mag.psych. Līga Redliha

Supported by the Rights, Equality
and Citizenship (REC) Programme
of the European Union

Kāpēc bērni kļūst nepaklausīgi?

- **Nogurums.** Bērns ir noguris, izsalcis vai jūtas slims – šo iemeslu dēļ bērns bieži vien var zaudēt kontroli.
- **Pārpratumi.** Bērns, iespējams, nav sapratis, ka konkrētā uzvedība nav pieņemama.
- **Greizsirdība.** Bērns var kļūt nerātns, lai pievērstu sev uzmanību. Ja kādam citam tiek pievērta uzmanība, bet viņam ne, tad bērns var just greizsirdību.
- **Pāridarījums.** Bērns, iespējams, mēģinās atriebties cilvēkam, kas viņam ir nodarījis pāri, radot sāpes vai nepatīkamas emocijas.
- **Dusmas.** Bērns var sadusmoties, kad nav dabūjis to, ko vēlas. Ja mēs šādā situācijā iedodam bērnam gribēto, viņš iemācās, ka dusmas ir iedarbīgs līdzeklis un var turpināt to izmantot.
- **Bailes.** Bērns var kļūt nepaklausīgs, ja viņam ir no kaut kā bail (piemēram, no tumsas, svešiniekiem, soda).
- **Nedrošība.** Bērns var vairākkārt pārbaudīt robežas, lai novērtētu, cik droši un paredzami ir pieaugušie.
- **U.c.**

- Noķēru zelta zivtiņu. Viņa uzmanīgi uzklausīja manas trīs vēlēšanās un tad teica: «Cep!»

Disciplinēšana

- Disciplinēšana ir robežu likšana bērna uzvedībai. Tas ir kā rāmis, kas vienlaikus gan nosaka pieņemamu un nepieņemamu uzvedību, gan arī sniedz bērnam drošības izjūtu, padarot bērna dzīvi saprotamu un paredzamu.
- Disciplinējot bērnu, pieaugušie palīdz viņam attīstīt paškontroli, māca prasmes, lai bērns pats varētu valdīt pār savu uzvedību.
- Ja bērns tiek disciplinēts, viņš var augt (mācīties un attīstīties)

Bērna vajadzības

- Fiziskas un emocionālas rūpes – drošība par sevi un pasauli, attiecībām ar citiem
- Droša piesaiste
- Beznosacījuma pieņemšana un cieņa (bērna vajadzības, emocijas)
- Autonomija (pašnoteikšanās)
- Pozitīva atgriezeniskā saite no citiem par bērna spējām (pašvērtējums)
- ...

Bērna disciplinēšana

- **Kādēļ tā svarīga pieaugušajam?**
- atvieglo bērna audzināšanu (ikdienā veidojas savs ritms un kārtība)
- palīdz labāk apzināties savas veiksmes bērna audzināšanā (uzlabo vecāka pašvērtējumu)
- palīdz veidot tuvas attiecības ar bērnu

Metodes!!!

Supported by the Rights, Equality
and Citizenship (REC) Programme
of the European Union

Metodes....

Disciplinēšanas pamatprincipi

- **Konsekvence.** Bērnam ir skaidri jāzina un jāpiedzīvo tas, ka visi pieaugušie (vecāki, aukle, audzinātāja, vecvecāki) vienādā veidā seko līdzīgi noteikumu ievērošanai un reaģē uz bērna uzvedību.
- **Bērnam ir skaidri jāzina noteikumi.** Tie ir jāizrunā ar bērnu, vēlams tos arī attēlot vai uzrakstīt un turēt redzamā vietā. Noteikumu skaits nedrīkst būt pārāk liels, un tie nedrīkst būt sarežģīti – piemēram, trīsgadnieks nespēs iegaumēt vairāk par trīs vienkāršiem uzvedības noteikumiem.
- **Pieaugušais kā rīcības paraugs.** Bērni vairāk mācās no tā, ko pieaugušais dara, nevis no tā, ko saka. (*Pateikšanās, atvainošānās, dusmošanās....*) Rādiet tādas īpašības, kādas vēlaties ieaudzināt savos bērnos!

Pamatprincipi

- **Pozitīvas uzvedības apbalvošana.** Bērna labās, atbalstāmās uzvedības pamanīšana un novērtēšana. **Bērna slavēšana-** slavējiet konkrētu bērna rīcību, atainojiet to, ko redzat, novērtējiet bērna pūles. Vajag slavēt nevis bērnu pašu, bet bērna rīcību. (Kolīdz slavējam vēlamu uzvedību, bērns cenšas to atkārtot).
- **Nedrīkst pieminēt** agrāk bijušu negatīvu uzvedību.
- Bērnam svarīga ir **iedrošināšana**, tas veicinās labu uzvedību.

Pamatprincipi

- **Bērnam vajadzīga palīdzība emociju kontrolē.** Mazam bērnam ir ļoti grūti bez pieaugušā palīdzības saprast savas emocijas un tās savaldīt. Bērni - tāpat kā pieaugušie - izjūt bailes, dusmas, skumjas, tādēļ pieaugušajiem svarīgi neignorēt šīs emocijas. Arī bērnam ir tiesības būt domīgam, aizkaitinātam un dusmīgam, šīs emocijas jāpieņem.
- **Laika veltīšana bērnam.** Nedalītas uzmanības nodrošināšana bērnam vismaz noteiktu laika sprīdi. Piemēram, mājās vecāks 15-20 minūtes velta bērnam, darot lietas kopā ar viņu – spēlējoties, runājot, klausoties u.t.t.
- Bērnu var veiksmīgi disciplinēt, kad pieaugušais un bērns **uzticas viens otram.**

Pamatprincipi

- Iedrošināšana
  - Uzticēšanās
  - Laika veltīšana bērnam
  - Emociju pieņemšana/kontrole
- Noteikumi
- Pozitīvas uzvedības apbalvošana
- Bērna slavēšana
- Konsekvence
- Drošība
- Cieņa un pieņemšana

Disciplinēšanas metodes

- **Uzmanības novēršana** īpaši labi darbojas ar maziem bērniem.
- **Saruna un vēlamās uzvedības izskaidrošana** – kāpēc ir jāuzvedas tā vai citādi; skaidri definējiet, ko jūs sagaidāt. Ja rodas problēmas, nosauciet tās vārdos, izsakiet savas izjūtas un piedāvāiet risinājumus. Dodiet padomus, kā uzvesties, jūtiel līdziel, runājiet, nenovērsieties.
- **Bērna sagatavošana pārmaiņām un stresa situācijai** var novērst potenciālu nepaklausību - ir svarīgi palīdzēt bērnam sagatavoties pārmaiņām. Jaunas situācijas un jaunas vietas bērniem var radīt grūtības, piemēram, nepazīstama ārsta apmeklējums, mazāka brāļa vai māsas piedzimšana. Nepieciešams pārrunāt ar bērnu, kas notiks, lai viņš zina, ko var sagaidīt. Jau iepriekš ieplāno tādas darbības, kas viņu nomierinātu grūtās situācijās.

Metodes

- **Verbāls pozitīvs pastiprinājums** – uzslava un bērna pozitīva novērtēšana, kad bērns uzvedas labi. Paslavē konkrētu bērna rīcību, novērtē bērna pūles, apraksti savas izjūtas saistībā ar situāciju. Priecājies, ja bērns ilgāku laiku velta uzmanību vēlamai nodarbei. Bērns uzvedīsies daudz labāk, ja slavēsi viņu par to, kas viņam izdodas, nevis, ja bieži teiksi “nē” un izteiksi aizliegumus. **Bērns būs paklausīgāks, ja pieaugušie viņiem biežāk teiks ko darīt, nevis ko nedarīt.**
- **Ignorēšana** – situācijā, kad bērns neapdraud sevi un citus. Tā dos rezultātu, ja bērnam ir pietiekami daudz pozitīva laika kopā ar pieaugušo.
- **Apstādināšana** – kad bērns apdraud sevi vai citus, pieaugušais stingrā, noteiktā balsī saka: “Stop” vai “Nē!”, “Pietiek!”. Ja bērns pakļaujas, tad viņu par to paslavē. Ja bērns turpina nevēlamo uzvedību, jāpielieto cita disciplinēšanas metode. Šī metode ir kā **stingrs atgādinājums** – saki tikai to, kas nepieciešams, lai pārtrauktu bērna uzvedību.

Metodes

«Stop» krēsls jeb pārtraukuma metode

- Var lietot ar bērniem, kam ir 3 un vairāk gadi.
- **Bērnam jānodas uz pārtraukuma vietu**, kur viņam nav pieejamas rotaļlietas, TV, dators situācijās, kad viņš ir pārkāpis **noteikumus, par kuriem pirms tam ir informēts**. Piemēram, ja bērns zina, ka nedrīkst plēst mantas, aizskart citus, tad reizē, kad viņš ir ar nolūku metis, laužis mantas, sitis citam, viņam jānodas prom no spēļu/kopīgas laika pavadīšanas vietas.
- Bērnam jāpavada pārtraukuma vietā tik minūšu, cik viņam ir gadu.
- **Kolīdz noraidījums beidzas**, var atgriezties un **pārkāpumu konts ir tīrs!** (Pēc pārtraukuma beigām bērns netiek kaunināts, viņam netiek atgādināts, ko viņš nepareizi vai slikti darīja.)
- Pirmajās reizēs bērns jāpavada, taču pieaugušais neielaižas pārrunās!
- **Stop krēsla mērķis – dot iespēju bērnam nomierināties!**
- **Var darīt arī tā, ka bērns var būt noraidījuma vietā arī īsāku laika sprīdi – kolīdz nomierinājies, nāk atpakaļ!**

Metodes

SEKAS

- Bērna audzināšanā svarīgi izmantot sekas, nevis sodu. Sodot bērnu, mēs vienā mirklī viņam atņemam svarīgus iekšējos procesus, kas izskaidro slikto rīcību. Sods pazemo, taču sekas māca.
- Sekas iepriekš ar bērnu ir noteiktas kopīgu sarunu laikā. Sekas iestājas uzreiz pēc rīcības un pat tad, ja ir atliktas uz laiku, joprojām ir saprotama loģiskā saite starp rīcību un sekām. Sekas māca bērnam, kā labot nodarīto pāridarījumu (atvainoties, salabot, saslaucīt, atmaksāt).

Metodes

DABISKĀS SEKAS

- dabiski izriet no bērna rīcības vai situācijas, piemēram, ja bērns nepiemēroti spēlējas ar rotaļlietu un tā saplīst, tad vairs nav ar ko spēlēties.

LOĢISKĀS SEKAS

- ir jāpielieto situācijā, kad dabisko seku pielietošana var kaitēt bērna veselībai vai labklājībai. Loģiskās sekas parāda bērnam, kāda ir vēlamā uzvedība un mudina bērnu ievērot noteikumus. Loģiskas sekas ir bērna iesaistīšana nodarījuma labošanā, piemēram, ja kaut kas izlīst, tiek salauzts, bērnam viņa spējām atbilstoši, jāiesaistās, lai sekas novērstu. Sekas māca bērnu pieņemt lēmumu, ja viņš uzvedas nevēlami, viņš tādējādi piekrīt tam, ka rezultāts būs konkrētās sekas.

Metodes

- **Privilēģiju liegšana** ir metode, ko var pielietot situācijās, kad loģiskās sekas ir grūti vai neiespējami piemērot, tomēr to nav ieteicams izmantot kā disciplinēšanas metodi ikdienā, jo privilēģiju liegšana nemāca bērnam, kā citā reizē uzvesties vēlamā veidā. Riski, izmantojot privilēģiju liegšanu, ir, ka bērns izjutīs aizvainojumu, netaisnības izjūtu un dusmosies uz pieaugušo, jo nespēs sasaistīt savu rīcību ar vecāku piemēroto disciplinēšanas metodi. Dažkārt pieaugušie izmanto vienu un to pašu privilēģiju liegšanu, neskatoties uz to, ka bērna nevēlamā uzvedība bijusi ļoti dažāda.

Metodes

Zvaigžņu kalendārs

- Šo metodi ieteicams pielietot **problemātiskai, grūti maināmai bērna uzvedībai**. Metode vislabāk izmantojama ar bērniem, kam ir 5 un vairāk gadi. Pieaugušajam jābūt konsekventam un skaidri jānosaka konkrēta bērna uzvedība, ko vēlamies mainīt.
- **Izvēlies konkrētu problemātisku uzvedību**, piemēram, bērns atsakās vakarā tīrīt zobus.
- **Kopā ar bērnu sagatavojiet kalendāru**. Tas var būt gan kopīgs ģimenes sienas kalendārs, gan atsevišķi kopā ar bērnu veidota lapa, kurā tiek atzīmētas nedēļas dienas. Kalendāra vietā var, piemēram, izmantot arī burku ar bumbiņām.
- **Kopā izvēlieties apbalvojumu**. Apbalvojums var būt uzslava, individuāla uzmanība, atļauja izvēlēties ko īpašu, atļauja darīt kaut ko patīkamu, piemēram, spēle vai iespēja vadīt spēli, klausīties mūziku, skatīties multfilmu, filmu u.t.t. Izvēloties apbalvojumu, svarīgs bērna vecums. Ieteicams izvēlēties apbalvojumu, kas nav materiāls – labāk, ja tas ir saistīts ar kopīgām aktivitātēm, kopīgu laika pavadīšanu bērnam kopā ar vecākiem.

Metodes

- **Norunājiet, cik zvaigznītes nepieciešamas līdz apbalvojumam.** Piemēram, ja no 4 vakariem bērnam 3 vakaros būs zvaigznītes, tad viņam pienāksies papildus vecāka lasīts stāsts pirms gulētiešanas. Svarīgi, ka pieaugušie neuzliek bērnam pārāk lielu mērķi, jo tad bērna motivācija gūt apbalvojumu būs ļoti zema, kā arī uzvedībai jābūt konkrēti definētai – piemēram, bērns iztīra zobus pēc savas iniciatīvas (izdara patstāvīgi) vai iztīra pēc atgādinājuma? Vai abos gadījumos bērns iegūst zvaigznīti? Tas jāizlemj, pirms uzsāk kalendāra metodes izmantošanu.
- **Pieaugušajam jāvērtē reālā bērna uzvedība.** Vakarā, kad ir bijusi vēlamā uzvedība, uzreiz kalendārā ielīmē (iezīmē) zvaigznīti, bērnu paslavē par to, ka viņam ir izdevies. Bērns uzskatāmā veidā redz, ka viņam ir izdevies sasniegt mērķi. Ja esat vienojušies, ka bērns iegūst zvaigznīti par iztīrītiem zobiem, tad bērnam par paveiktu darbu uzlīme un uzslava ir jāsaņem pat tad, ja bērns šodien sastrādājis kādus citus nedarbus!
- **Zvaigznītes nedrīkst atņemt par sliktu uzvedību.** Tiek vērtēts tikai pozitīvais rezultāts. Ja tas nav paveikts, tad šajā vakarā zvaigznītes nav, vecāks to nepiemin. Tādējādi bērns mācās, ka viņš gūst uzmanību tikai no vēlamās uzvedības.
- Izmantojot zvaigžņu kalendāru, **pieaugušie apbalvo pozitīvu, atbalstāmu bērna uzvedību un bērna centienus uzvesties labāk.** Izmantojot šo metodi, pieaugušajam pašam jābūt disciplinētam - ja pieaugušais aizmirst vai nenovērtē bērnu, bērna ticība metodei var zust.

Paldies par uzmanību!

Nodibinājums «Centrs Dardedze»

www.centrsdardedze.lv

t. 67600685

Prezentācija tapusi konferencei «Kāds dārzs ir bērnudārzs?», ko līdzfinansē Eiropas Savienības Tiesību, vienlīdzības un pilsonības programma (REC) projekta nr. JUST/2015/RDAP/AG/CORP/9175 ietvaros

Supported by the Rights, Equality
and Citizenship (REC) Programme
of the European Union

